ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 186 (8. 334) ◆ 1993 йил 19 октябрь, сешанба ◆ Сотувда эркин нархда

КЕЧА ЭРОН ПРЕЗИДЕНТИ АКБАР ҲОШИМИЙ РАФСАНЖОНИЙ БОШЧИЛИГИДАГИ ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ РАСМИЙ САФАР БИЛАН ТОШКЕНТГА КЕЛДИ

АЗИЗ МЕҲМОНГА ЭҲТИРОМ

Тошкент тайёрагоҳида юксак мартабали меҳмон шарафига Эрон Ислом Жумҳурияти ҳамда Ўзбекистон Республикаси байроқлари кўтарилди, карнай-сурнай ва доира садолари янгради.

Тайёрагоҳда Акбар Ҳошимий Рафсанжоний жанобларига Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов пешвоз чиқди. Башанг миллий либослардаги болалар Эрон раҳбари ва унинг ҳамроҳларига гуллар тақдим этдилар.

Эрон Ислом Жумҳурияти Президенти Ўзбекистон Республикаси расмий ҳайъати аъзолари, шунингдек, кутиб олиш маросимида ҳозир бўлган хорижий давлатлар дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари билан таништирилди. Ҳошимий Рафсанжоний жаноблари ҳам Ўзбекистон Президентига ўз ҳукуматининг расмий аъзоларини таништирди.

Ислом Каримов ва Ҳошимий Рафсанжоний тайёрагоҳнинг кичик залида матбуот вакилларига қисқача баёнот бердилар.

— Тошкентга келганимдан, ўзбек биродарларим билан учрашиш имкониятига эга бўлганимдан бениҳоя хурсандман, — деди Акбар Ҳошимий Рафсанжоний. — Мустақил Ўзбекистон билан яқиндан танишиш орзусида эдим. Сафаримиз самарали бўлади, деб умид қиламан. Музокаралар чоғида мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлик йўналишларини белгилаб оламиз.

Ислом Каримов юксак мартабали меҳмонни, Ўзбекистон халқи номидан самимий қутлади. Бу ташриф икки мамлакат ўртасидаги муносабатларда янги саҳифа очади, деб умид билдирди.

— Биз ўтган йил ноябрида Эронга борганимизда Акбар Ҳошимий Рафсанжоний жанобларини мамлакатимизга таклиф этган эдик, — деди Ўзбекистон Президенти. — Бу таклифимиз амалга ошганидан мамнунмиз. Эрон ва Турон халқларининг маълум сабабларга кўра узилиб қолган дўстона алоқаларини тиклаб, келажак авлодларга етказиш биз учун ҳам қарз, ҳам фарз. Музокаралар чоғида муҳокама қилинадиган мавзулар кўп, лекин энг муҳими иқтисодий ҳамкорлик масалаларидир.

Шундан сўнг автомобиллар карвони меҳмонларга ажратилган қароргоҳ томон йўл олди.

СУРАТДА: Аэропортда кутиб олиш пайти.

(ЎзА).

Дастлабки мулоқот

Ўзбек ва эрон халқларининг ўзаро алоқалари тарихи қадим-қадимларга бориб тақалади. Кўп асрлик дўстона ҳамкорлик муносабатлари халқларимиз тарихида, маданият ва урф-одатларида ёрқин намоён. Бироқ бу алоқалар кейинги 70—80 йил мобайнида анча сусайиб қолган эди. Ўзбекистоннинг истиқлолга эришуви халқларимизнинг азалий биродарлиги, ҳамкорлигини қайта тиклаш имкониятини яратди.

1992 йил ноябрь ойида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг Эронга ташрифи чоғида бўлиб ўтган олиймақом учрашув икки халқ ўртасидаги қадимий дўстлик, азалий ҳамкорлик алоқалари тарихида янги саҳифа очди.

Эрон Ислом Жумҳурияти Президенти Акбар Ҳошимий Рафсанжонийнинг Ўзбекистонга ташрифи ҳам бу алоқаларни янги мазмун билан бойитишга хизмат қилиши шубҳасиздир.

Ўзбекистон Президентининг шаҳар ташқарисидаги қароргоҳида қадимий дўстлик анъанасига биноан ва эҳтиром рамзи сифатида меҳмонларга совғалар тақдим қилинди. Шундан сўнг икки президентнинг якка-ма-якка мулоқоти бошланди.

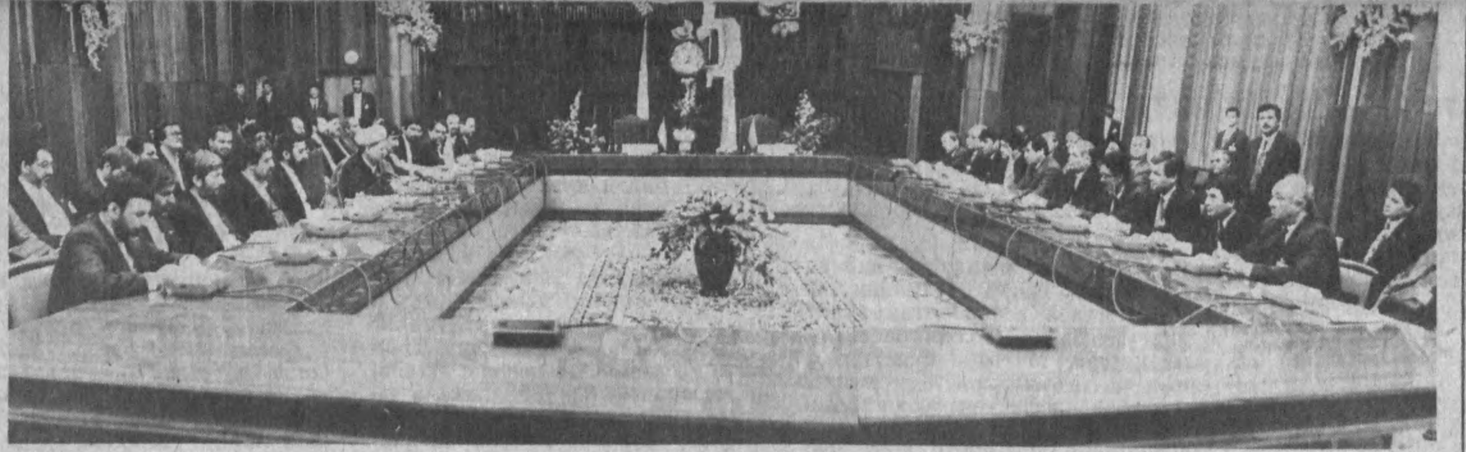

СУРАТДА: музокаралар пайти. (ЎзА).

Ўзаро музокаралар

Айни пайтда Эрон Ислом Жумҳурияти Президенти Акбар Ҳошимий Рафсанжонийга ажратилган қароргоҳдаги мажлислар залида Ўзбекистон ва Эрон расмий вакиллари ўзаро музокарага киришдилар. Музокаралар чоғида илгари имзоланган битимларнинг қай даражада бажарилаётгани атрофлича таҳлил қилинди. Шундан сўнг савдо-иқтисодий, саноат, фан ва техника соҳаларида ҳамкорлик бўйича ўзбек-эрон қўшма комиссиясини тузиш ҳақидаги баённома, транзит алоқаларини тартибга солиш тўғрисидаги ва халқаро автомобиль алоқалари тўғрисидаги битим лойиҳалари муҳокама этилди.

Ҳужжатлар имзоланди

Халқлар дўстлиги саройида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Эрон Ислом Жумҳурияти Президенти Акбар Ҳошимий Рафсанжоний иштирокида кенгайтирилган таркибда музокаралар давом эттирилди. Музокаралар ниҳоясида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири С. Саидқосимов ва Эрон Ислом Жумҳурияти ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Эрон Ислом Жумҳурияти ҳукумати ўртасида савдо-иқтисодий, саноат, фан ва техника соҳаларида ҳамкорлик бўйича Ўзбек — Эрон қўшма комиссиясини тузиш ҳақидаги баённомани имзоладилар.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари К. Тўлаганов ва Эрон Ислом Жумҳурияти йўл ва транспорт вазири Акбар Тўркон Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Эрон Ислом Жумҳурияти ўртасида транзит алоқаларни тартибга солиш ҳақидаги ва халқаро автомобиль қатнови тўғрисидаги битимларни имзолади.

Хотин-қизлар қўмитасида суҳбат

Мамлакатимизга расман ташриф буюрган Эрон Ислом Жумҳурияти Президенти Акбар Ҳошимий Рафсанжонийнинг рафиқаси Ҳожияхоним Иффат Ҳошимий Рафсанжоний ва уларнинг қизлари Фотима хоним билан Фоиза хоним 18 октябрь куни Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитасида бўлдилар. Республикамизнинг таниқли аёллари меҳмонларни очиқ чеҳра ва қучоқ-қучоқ гуллар билан кутиб олди. Қўмита раиси Ҳалима Худойбердиева меҳмонларга мамлакатимиз хотин-қизларининг турмуш ва меҳнат шароитлари, қўмита фаолияти хусусида сўзлаб берди. Икки мамлакат муслималари ўртасида дўстона муносабатларни йўлга қўйиш ва ривожлантириш лозимлигини айтди.

Ҳожияхоним Иффат Ҳошимий Рафсанжоний ва Фотима хоним билан Фоиза хоним шу куни «Она ва бола» республика марказини ҳам бориб кўрдилар. Марказнинг иш фаолияти билан яқиндан танишдилар.

Учрашув сўнгида меҳмонлар шарафига зиёфат берилиб, хушовоз хонандалар ижросида концерт намойиш этилди.

(ЎзА).

ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Ҳужжатларни имзолаш маросимидан сўнг Эрон Ислом Жумҳурияти Президенти Акбар Ҳошимий Рафсанжоний ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Халқлар дўстлиги саройида журналистлар билан учрашдилар.

Ўзбекистон Президенти йўл қурилиши, икки пойтахт ўртасида самолёт қатновини очиш, транспорт, нефть, газ, қишлоқ хўжалиги, банк алоқалари ва савдо-иқтисодий ҳамкорлик юзасидан ўтказилган музокаралар, имзоланган ҳужжатлар хусусида гапирди. 1992 йил ноябрь ойида Ўзбекистон раҳбариятининг Эронга расмий ташрифи чоғида имзоланган ҳужжатлар сингари бу сафарги аҳдлашувлар ҳам икки томонлама муносабатлар ривожига хизмат қилади деб ишонч билдирди. Шунингдек, минтақадаги вазият, жумладан, тожик-афғон чегараси атрофидаги воқеалар хусусида фикрлашиб олинганини маълум қилди. Халқларимизнинг тинчлиги, фаровонлиги, бахт-саодатини таъминлаш бизнинг асосий мақсадимиздир, деди пировардида Ислом Каримов.

Шундан сўнг савол-жавоб бошланди. Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбири Ҳошимий Рафсанжонийга шундай савол билан мурожаат этди: «Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеясининг 48-сессиясида Ўзбекистон Президенти Марказий Осиёда хавфсизлик, ҳамкорлик ва барқарорлик бўйича БМТнинг доимий семинарини чақиришни ва унинг қароргоҳи сифатида Тошкентни таклиф этган эди. Эрон ҳукумати буни қўллаб-қувватлайдими?

Эрон Президенти саволга жавобан бундай деди:

— Минтақада тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш ниҳоятда муҳим масала. Тожикистон, Озарбойжон, Гуржистондаги хунрезликларда кўплаб бегуноҳ кишилар қурбон бўлди. Минтақада осойишталикни таъминлаш бўйича семинар чақириладиган бўлса, айни муддао бўлади. Бу ташаббусга албатта қўшиламиз.

Эронлик мухбир Ўзбекистон Президентининг Тожикистон теварагидаги вазият ва бу тангликни бартараф этиш йўллари ҳақидаги фикрини сўради. Ўзбекистон раҳбари Тожикистон муаммосини ҳал этишнинг маълум беш муҳим жиҳатини айтиб ўтди. Бу муаммони ҳарбий куч ишлатмасдан, музокаралар йўли билан ечиш лозимлигини, уни фақат Тожикистон халқи ва ҳукумати ҳал этиши зарурлигини таъкидлади.

Ўзбекистон ва Эрон раҳбарлари икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик алоқалари, унинг истиқболлари хусусида берилган бошқа саволларга ҳам жавоб қайтардилар.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Халқ депутатлари Сурхондарё вилоят Кенгашининг сессиясида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Сирдарё вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар муҳокама этилди.

● Пахта теримида пешқадамлик қилаётган Хоразм вилояти деҳқонлари бугун зафар маррасини эгаллайдилар. Ҳозир вилоятдаги тўрт туман, 50 дан ортиқ хўжалик мажбурият ҳисобига ҳосил топширмоқда.

● Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки Америка Қўшма Штатларининг «Кемикл банк» ва «Чейз Манхеттен банк» банклари билан ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битимларни имзолади. Ана шу аҳдлашувлар Америка билан Ўзбекистон ўртасида савдо-сотиқни ривожлантириш, халқаро лойиҳаларни амалга ошириш учун кенг имкониятлар яратиб беради.

● Ўзбекистон Марказий Осиё республикалари орасида биринчи бўлиб ҳукуматга дахлсиз ташкилот — Илмий уюшмалар халқаро кенгаши (ИКСО)га аъзо бўлди. Республикамиз вакиллари жаҳоннинг 80 мамлакатидаги миллий академия ва уюшмалар аъзо бўлган бу халқаро кенгашнинг Чили пойтахти Сантьяго шаҳрида бўлиб ўтган бош ассамблеясида иштирок этдилар.

● Хоразм вилоятида Туркиянинг «Юксель иншаат Ко Инк» компанияси ва «Туркияшакарфабрикалари» консорциуми ҳамкорлигида бир кеча-кундузда 3 минг тонна қанд лавлагини қайта ишлайдиган завод қурилиши бошланмоқда. У ишга тушгач, ҳар йили 60 минг тонна қанд ишлаб чиқарила бошланади.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Бугун Россия Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлисида Федерал йиғилишнинг Федерация кенгаши ва Давлат думасига сайловлар ўтказиш бўйича округ комиссияларини ташкил этиш масаласи кўриб чиқилмоқда. Россия бўлажак парламентининг бу икки палатасига сайлов ўтказиш учун мамлакатда 225 та сайлов округи ташкил этилади.

● Бугун Алматида Қозоғистон тадбиркорларининг анжумани иш бошлади. Унда мамлакат ишбилармонлари билан бир қаторда 60 нафарга яқин хорижий мамлакатлар тижоратчилари ҳам иштирок этмоқдалар.

● Бугун Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича кенгаш раиси Москвага келади. У Россия ташқи ишлар вазири Андрей Козирев билан бошқа масалалар қатори Кавказортидаги вазиятни муҳокама этишни ҳам мўлжаллаган.

● Ўтган куни собиқ президент Звиад Гамсахурдианинг қуролли бўлинмалари Грузиянинг йирик шаҳарларидан бири Самтредияни қўлга олдилар. Бу билан амалда Грузия ғарбий қисмининг ҳаммаси Звиад Гамсахурдиа тарафдорлари қўлига ўтди. Эндиликда жанглар Марказий Грузияга кўчмоқда. Шу муносабат билан Грузия раҳбари Эдуард Шеварднадзе Россияга ҳарбий ёрдам сўраб мурожаат қилди. Бугун бу масала юзасидан музокаралар олиб бориш учун Москвага Грузия Бош вазири Отар Пацация ва унинг ўринбосари Автандил Маргиани келишади.

● Европа ҳамжамияти Грузияга Абхазия қочоқларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш мақсадида 590 минг доллар ажратди.

● Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев Абайнинг янги таржималарини нашр эттириш учун ўзи ишлаб топган қалам ҳақидан 100 минг доллар ажратди.

● Қозоғистоннинг Еттисой шаҳрида Жамбул, Чимкент, Жиззах, Сирдарё ва Тошкент вилоятлари бадиий ҳаваскорларининг «Мирзачўл юлдузлари» санъат кўриги бўлиб ўтди. Унда энг яхши ижрочиларга 100 минг сўмдан 1 миллион сўмгача пул мукофотлари берилди.

ХОРИЖДА

● АҚШ Президенти Билл Клинтон давлат котиби Уоррен Кристофер шу ҳафтада Москвага боришини айтди. Бу ташриф чоғида Россиядаги вазиятни, шунингдек келгуси йилда АҚШ ва Россия давлат раҳбарларининг олий даражадаги учрашувини ўтказиш масалаларини муҳокама этиш мўлжалланмоқда.

● Хитой ядро синовларини тақиқлашга тайёрлиги тўғрисида баёнот берди. Лекин унинг фикрича, бунинг учун 1996 йилгача ер юзида ядро синовларини тақиқлаш тўғрисида кенг кўламли шартнома тузилиши керак.

● Япония Россия ҳарбий денгиз флоти Япон денгизига суюқ радиоактив чиқитларни тўкиб сувни ифлослантирганлиги муносабати билан Россияга норозилик билдирди.

● НАТО Бош котиби Манфред Вернер АҚШдан Шарқий Европа қатор мамлакатларини бу Шимолий Атлантика иттифоқига аъзо бўлишларига АҚШ розилигини олиш ниятида. У бу таклифини АҚШ Президенти Билл Клинтонга 1994 йил 10 январда Брюсселда бўлиб ўтадиган НАТО мамлакатлари раҳбарларининг олий даражадаги учрашувида айтмоқчи.

● 34 ёшли Польша деҳқонлар партиясининг раиси Вальдемар Павляк мамлакат Бош вазири сифатида ҳукуматни шакллантиришга киришди.

● Анатолий Карпов кеча Ян Тимман устидан ғалаба қозонгач, орадаги фарқни ўз фойдасига кўпайтирди — 8,5:5,5.

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

18 октябрь куни республика тил ўқитиш марказида инглиз тилини жадал ўрганишнинг замонавий услубларига бағишланган халқаро семинар иш бошлади. Уни Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети Америка Қўшма Штатларидаги ЮСИА ахборот агентлиги ҳамда АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳамкорликда ташкил этди. Анжуманда жумҳурият мактаблари ва олий ўқув юртларининг инглиз тили ўқитувчилари қатнашмоқда. Улар тил ўқитиш муаммолари хусусида ўзаро фикрлашадилар.

Семинарнинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев инглиз тилини ўқитиш самарадорлигини ошириш зарурлиги, бундан буён жаҳон тилларини пухта биладиган турли соҳа мутахассисларига эҳтиёж катта бўлишини алоҳида таъкидлади.

Анжуманда Америка Қўшма Штатларининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Генри Лин Кларк иштирок этди.

Халқаро семинар 30 октябрга қадар давом этади.

(ЎзА).

✱ Ўзбекистон— келажаги буюк давлат

ЖАҲОН ҲАМЖАМИЯТИ САРИ

РЕСПУБЛИКАМИЗ мустақилликка эришиб, БМТдек нуфузли халқаро ташкилотга аъзо бўлгач Ўзбекистоннинг Президенти И. А. Каримовнинг шу мўътабар минбардан сўзлаган чуқур маъноли нутқи Ўзбекистоннинг жаҳон миқёсидаги обрўси ортаётганидан далолатдир.

Куни кеча Юнусобод тумани ҳокимлиги ва Тошкент молия институти ҳамкорликда «Жаҳон ҳамжамияти муаммолари ечимига қўшилган муҳим ҳисса» мавзуида илмий-амалий конференция ўтказди.

Конференцияда «Марказий Осиёда хавфсизлик ва ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлашда Президентимиз Ислом Каримовнинг ўрни ва роли» тўғрисида Тошкент молия институти ректори, иқтисод фанлари доктори, профессор Мурод Шарифхўжаев, «Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсати ва мафкураси» мавзуида фалсафа фанлари доктори Нормурод Маматов, «Жонкуяр ватанпарварларни тарбиялаш бугунги куннинг долзарб вазифаси» хусусида тарих фанлари номзоди, доцент Турсунбой Юнусов, «Ташқи иқтисодий сиёсатнинг устувор йўналишлари» тўғрисида фалсафа фанлари номзоди Алик Дугаев, «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устувор йўналишлари ва миллий индустриясини шакллантириш» тўғрисида иқтисод фанлари номзоди Ҳидирназар Вафоқулов, «Орол ва Орол бўйи муаммолари» борасида иқтисод фанлари номзоди Альберт Асриевларнинг маърузалари тингланди.

Анжуман сўнгида ҳуқуқшунослик фанлари доктори, Тошкент ҳуқуқшунослик институти ректори Акмал Саидов сўзга чиқиб, БМТ Бош Ассамблеяси минбаридан Ўзбекистон овози илк бор янграгани, у ерда кўтарилган 152 та масаланинг ечимини топишда Президентимиз нутқи ҳам фойдали бўлганлиги ҳақида тўхталиб ўтди.

Турли қимматли фикрларга бой бўлган анжуман шу билан якунланди. Йиғилиш сўнгида Юнусобод тумани ҳокими Адҳам Қосимов бундай йиғилишлар, илмий анжуманлар нафақат фаоллар, балки корхона ва ташкилотларда ишчилар ўртасида ҳали давом эттирилишини таъкидлаб ўтди.

Эҳсон ХОДИЕВ.

✱ Обуна—94

«ОҚШОМ»ГА КОРХОНА МАБЛАҒИ ҲИСОБИДАН

ҲАМЗА туманидаги 2-дон маҳсулотлари комбинати биргина шаҳримизда эмас, балки республикамиздаги йирик корхоналардан саналади. Бу ерда олий ва биринчи навли ун ҳамда омухта ем ишлаб чиқарилади. Корхонада меҳнат қилаётган ишчи-хизматчилар учун барча шарт-шароитлар яратилган.

— Ишчи ўз оиласидан хотиржам бўлса, яъни ишлаши учун барча шароити етарли бўлса, ана шундагина яхши меҳнат қилишга қодир бўлди. Шу боисдан берилаётган ойлик маошларига қўшимча ҳар бир ишчининг меҳнат стажига қараб 15 минг сўмдан 40 минг сўмгача маблағ қишга тайёргарлик учун ажратилганди. Бунга қўшимча қилиб яна 100 нафар киши севимли газетамиз «Тошкент оқшоми»га обуна бўлишлари учун ҳам корхона маблағи ҳисобидан пул ажратдик. Чунки газета катта маънавий кучга эгадир. Ҳозирги бозор иқтисодиёти танқисликларига қарамай «Оқшом» ҳар куни чиқиб туриши бизни ғоят севинтирмоқда. Келгуси йилда ҳам унда ўқиб маза қилиб дам оладиган мақола ва ҳикоялар берилишига ишончимиз комил, — дейди комбинат раҳбари Саит Алиев.

Гулзода МАМБЕТОВА.

АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

БУГУН Сиз Ҳамза туманидаги 2-дон маҳсулотлари комбинати маъмуриятининг «Тошкент оқшоми» газетасига кўрсатган саховатидан хабардор бўлдингиз. Комбинат жамоасининг бу ибратли ишидан шаҳримиздаги бошқа меҳнат жамоалари ва идоралар ҳам ўрнак оладилар деб умид қиламиз. Чунки «Оқшом» пойтахтимизда бўлаётган энг сўнгги янгиликларни зудлик билан ўз муштарийларига етказадиган, ҳафтада беш марта чиқадиган нашрдир. Шундай экан унга шу кунларда давом этаётган обуна мавсумида ҳамманинг фаоллик кўрсатишини жуда-жуда истар эдик.

«Тошкент оқшоми»нинг бир йиллик обуна баҳоси 22 минг 620 сўм, ярим йилга 11 минг 310 сўм. Газета индекси 64690. Азиз муштарийлар, «Оқшом» газетаси Сизнинг газетангиз эканлигини ёддан чиқарманг! Унга вақтида обунани расмийлаштиринг!

** Қорақалпоғистон Республикасида*

Тошкент шаҳри маданияти кунлари олдидан

ДЎСТЛИГИМИЗ ЧЕГАРА БИЛМАС

Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари, Қорақалпоғистон Республикасида Тошкент шаҳри маданияти кунларини ўтказиш ташкилий комитети раисининг ўринбосари Шуҳрат ЖАЛИЛОВ билан суҳбат.

— Шуҳрат Илҳомович, бундан бир неча ой муқаддам Тошкентда Қорақалпоғистон Республикаси маданияти кунлари зўр кўтаринки руҳда ўтказилган эди. Ўшанда қардош қорақалпоқ халқи маданияти, санъати, ишлаб чиқаришдаги ютуқлари билан танишган, кўнгилли учрашувлар бўлиб ўтган эди. Энди эса Қорақалпоғистон Республикасида Тошкент шаҳри маданияти кунлари ўтказилади. Бу катта тадбирга қандай тайёргарлик кўриляпти?

— Хабарингиз бор, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 1993 йил 9 октябрда қабул қилган қарорига мувофиқ шу йилнинг 17—20 ноябрида Нукусда Тошкент шаҳри маданият кунлари ўтказилади. Ушбу тадбирдан кўзда тутилган мақсад Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон Республикаси халқларининг қардошларча дўстлигини янада мустаҳкамлаш, миллий маданиятларни ўзаро бойитиш ва ниҳоят, шаҳримизнинг маданият соҳасида эришган ютуқларини Қорақалпоғистон диёрида кенг тарғиб қилишдан иборат. Тадбирни кўнгилдагидек ўтказиш учун Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков раислигида ташкилий комитет тузилди. Унга ижодий уюшмалар, шаҳар ташкилотлари, маҳаллалар вакиллари киритилди. Комитетнинг биринчи йиғилиши ҳам бўлиб ўтди. Аниқ режалар белгилаб олинди. Шу режалар асосида қизғин тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди. Ташкилий комитет зиммасига Қорақалпоғистонда Тошкент шаҳри маданияти кунларини кўтаринки ва сермазмун ўтказиш учун зарур бўлган барча юмушларни ҳал этиш вазифаси юклатилган.

— Маданият кунларининг тантанали очилиши қайси кунга белгиланган? Ўтажак кунларнинг тахминий мазмуни билан таништира оласизми?

— Бажонидил. Маданият кунларида 150 киши қатнашиши мўлжалланяпти. Унинг тантанали очилиш маросими 17 ноябрга белгиланган. Шу куни кундузи Нукус шаҳридаги корхоналар, ташкилотлар, муассалар, маҳаллаларда қизиқарли дийдорлашув ва суҳбатлар бўлиб ўтади. Кечқурун Нукусдаги Марказий концерт залида Тошкент ва Қорақалпоғистон пойтахтининг мусиқавий чиқишларига ҳамоҳанг шаҳримиз ҳақидаги янги қўшиқ янграйди. Ўзбек ва қорақалпоқ халқларининг азалий дўстлиги, ҳамкорлиги, қардошлиги ҳақида шеърлар жаранглайди. Икки республика давлат мадҳиялари ижро этилиб, байроқлари кўтарилади. Шу куни «Ўзбеккинохроника» ҳужжатли фильмлар студияси томонидан яратилган «Ўзбекистон Республикасининг икки йиллиги»га бағишланган фильмдан парчалар намойиш этилади. Катта байрам концерти кўрсатилади.

18—19 ноябрь кунлари қатнашчилар гуруҳларга бўлиниб, Қорақалпоғистон Республикасининг барча 11 та туманига йўл олишади. Гуруҳлар таркибидаги республикамизнинг таниқли санъат усталари, бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг моҳир вакиллари иштирокида концертлар бўлиб ўтади. Қорақалпоқ диёрининг заҳматкаш, бунёдкор халқи билан бўладиган учрашувларда дилкаш суҳбатлар бизни кутиши табиий.

20 ноябрь куни эса Нукус шаҳрининг бош майдони ва Марказий боғида икки шаҳар бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг иштирокида катта халқ сайли ўтказиш режалаштирилган. Кечқурун эса маданият кунларининг тантанали ёпилиши бўлади.

— Маданият кунларида иштирок этадиган ижодий дасталар билан ҳам таништирсангиз.

— Марҳамат. Мукаррама Турғунбоева номидаги «Баҳор» давлат халқ рақс дастаси, «Ялла» давлат вокаль-чолғу дастаси; Қориёқубов номидаги ўзбек давлат филармониясининг «Зарафшон» вокаль-хореографик дастаси; Алишер Навоий номидаги Катта академик театрининг етакчи яккахонлари; Ҳамза, Аброр Ҳидоятов номидаги драма театрлари ҳамда республика сатира театрининг таниқли артистлари қорақалпоқ диёрида ўз санъатларини намойиш этадилар. Бобомурод Ҳамдамов, Камолиддин Раҳимов, Олмахон Ҳайитова, Ортиқ Отажонов, Ғуломжон Ёқубов, Нуриддин Ҳайдаров сингари хушовоз хонандаларимиз ҳам хизматда бўладилар.

— Бундан ташқари хўжалик-иқтисодий гуруҳи ҳам Нукусга ташриф буюрар экан?..

— Тошкент шаҳар хўжалик иқтисодий гуруҳига қудратли корхоналарнинг вакиллари киритилган. Улар орасида «Маҳаллий саноат» корпорациясининг фирмалари, «Қишлоқ хўжалиги машинасозлиги» концерни, «Тошкент тўқимачилик комбинати ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тошкент чинни заводи, «Ўзбекмебель» акционерлик жамияти, «Ўзбекпластитал» қўшма корхонаси, Ўзбекистон тери-мўйна фабрикаси ва бошқа корхоналарнинг етакчи мутахассислари бор. Улар Қорақалпоғистоннинг корхона, фирмалари билан амалий ҳамкорлик, иқтисодий алоқалар ўрнатиш мақсадида иш олиб борадилар. Шартномалар ҳам тузилиши мумкин.

Тошкент шаҳри маҳаллалар комитети делегацияси Нукус шаҳридаги маҳаллалар вакиллари билан учрашадилар, тажриба алмашадилар. Ўзбекистон ҳамда Қорақалпоғистон ёзувчилари, бошқа ижодий уюшмалар вакиллари Нукус давлат университети талабалари, педагоглар жамоаси билан учрашадилар. Қизғин ижодий суҳбат мушоираларга уланиб кетади. Нукуснинг бош кўргазма залида эса ўзбек ва қорақалпоқ рассомларининг сара асарларидан ташкил топган кўргазма очилади.

Юқорида тайёргарлик ишлари жадал олиб боriляпти, деб таъкидладик. Маданият кунлари рамзи, таклифномалар, дастур ва афишалар деярли тайёр бўлиб қолди. Барча юмушлар яқин кунларда тугалланиши кўзда тутилган. Бугун-эрта ташкилий комитетнинг ишчи гуруҳи — бу гуруҳда Ўзбекистон халқ артисти, режиссёр Рустам Ҳамидов ҳам бор. — Нукусга учиб кетади. У ерда қорақалпоқ дўстларимиз билан тадбирларни муваффақиятли чиқиши учун барча шароитларни яна бир карра маслаҳатлашиб оламиз.

Қорақалпоғистон Республикасида ўтказиладиган Тошкент шаҳар маданият кунлари дўстлиги чегара билмас ўзбек ва қорақалпоқ халқлари ҳаётида ўчмас саҳифа бўлиб қолишига ишонаман.

Темур УБАЙДУЛЛАЕВ ёзиб олди.

** Ўқув масканларида*

ИШ ЮРИТУВЧИЛАР ТАЙЁРЛАНАДИ

ҲЕЧ бир соҳа йўқки, ҳужжат, ахборотсиз ўз ишини юргиза оладиган. Айниқса бугунги кунда, ахборотлар оқими жуда кўп бўлган вақтда бу хизматга талаб катта. Шунинг учун ҳам бундай нозик ишни юритувчиларни мутахассис сифатида тайёрлашга жиддий эътибор қаратилган. Шаҳримиздаги Хайриддин Калонов номли олий ҳунар билим юрти ана шу соҳа кишиларини тайёрлайдиган сабоқ масканидир.

Бу ерда икки йўналишда мутахассислар тайёрланади. Биринчиси — бошқарувни ҳужжатлар билан таъминлаш бўлими. Бўлим талабалари котиба, котиба стенограф, котиба-референт, техник-ҳужжат юритувчи, иш юритувчи-ташкилотчи соҳаларини эгаллашади. Ўқишни тугатгач турли вазирлик ва идоралар, ташкилотларда ҳужжатлар юзасидан иш юритишади.

Иккинчи бўлим янги ахборот технологиялари деб аталиб, бу ерда электрон-ҳисоблаш машиналарининг операторлари, техник-дастурчи, муҳандис-дастурчи ҳунарлари ўрганилади. Битирувчилар эса асосан бошқарув соҳасининг ҳисоблаш марказларида фаолият кўрсатишади. Улар худди шу соҳа бўйича олий ўқув юртлари, яъни университетни тугатган мутахассислардан ўзларининг мукаммал билим олганликлари, назариёт билан амалиёт бир-бирига бир жойда муштарак ўтказилгани билан фарқ қилишади. Мутахассислар ўзларининг меҳнат фаолиятини бошлаганларида ишга кўникиш муддатига муҳтож бўлишмайди.

— Бизда ўқиш икки босқичда олиб борилади, — дейди Ўқув-ишлаб чиқариш бўйича директор ўринбосари Алексей Тен. — Ўрта мактабнинг IX синфини тугатган ёшлар аввалига икки йил, сўнгра имтиҳон топшириш йўли билан ўз хоҳишларига кўра яна тўрт йил — жами 6 йил ўқишади. XI синфни тугатганлар эса аввалига бир йил, кейин агар синовлардан муваффақиятли ўтишса, яна тўрт йил жами беш йил билим олишади. Иккала ҳолатда ҳам ўқишни тугатган ёшлар бакалавр даражасини олишади.

Ҳунар билим юрти жамоаси келажакда жаҳон талаблари даражасида мутахассислар тайёрлай олишига ишонч бор. Хусусан республикамиз миқёсида бу маскан ўқишга қабул қилишда тест синовларини илк бор қўллаган билим юртидир. Ўқитувчилар малакасининг юқорилиги, замонавий ўқув-техник жиҳозлар билан тўла таъминланганини, шунингдек инглиз тилини ўргатишга бўлган юксак эътибор ҳам бунга далил бўла олади.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

СУРАТДА: котибалар тайёрлайдиган ўқув хонаси.

Усмон Усмонов сурати.

УЗОҚНИ КЎЗЛОВЧИ АСАР

АЛИШЕР Навоий номидаги Ўзбекистон Республикаси миллий кутубхонаси мажлислар залида юртбошимиз И. А. Каримовнинг «Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» рисоласига бағишланган китобхонлар конференцияси бўлди.

Анжуманни Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазирининг ўринбосари Н. Иброҳимова очди.

Китобхонлар конференциясида сўзга чиққан Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Республикаси миллий кутубхонаси директори Рустам Алимов, Тошкент Давлат иқтисодиёт университетининг доценти, иқтисод фанлари номзоди Икромжон Иномов, Республика бадиий ижодиёти маркази директорининг ўринбосари Сергей Конончук, халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар республика илмий-услубиёт маркази директорининг ўринбосари Ўткир Тоҳиров, Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институтининг «Ўзбекистон тарихи» кафедраси мудири, тарих фанлари доктори Абдухолиқ Маврулов, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси бош муҳаррири Аҳмаджон Мелибоевлар юртбошимиз рисоласида республикамизнинг ўзига хос иқтисодий йўналишлари аниқ кўрсатилгани, айнан шу узоқни кўзловчи асар янги даврни бошлаб берганлигини таъкидлаб, галдаги вазифалар фақат ҳар кимнинг ўз иш жойида масъулият билан ишга ёндошиши лозимлиги хусусида гапирилди.

Фикр-мулоҳазаларга бой бўлган конференцияда Туркиянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Вулқон Чўтур, Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг масъул ходими Исмоил Тўхтамишевлар қатнашди.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ.

ҲУНАР ЭГАЛЛАНАДИ

ШАҲРИМИЗДАГИ йирик ишлаб чиқариш корхоналари ўз ҳунар-техника билим юртларига эга. У ерда таҳсил олаётган ўқувчиларга мана шу оталиқ корхона зарур бўлган барча шарт-шароитларни яратиб беришга ҳаракат қилишади. Айрим ҳунар-техника билим юртларининг мутасадди раҳбарлари эса ўқувчиларга фақатгина назарий билим бериб гина қолмай, балки амалий машғулот ўтказиб талабаларни ҳақиқий ҳунари гўзаллар бўлиб етишиб чиқишларига имкон яратиб бермоқда. Бу борада Абдулла Қаҳҳор ва Нукус кўчалари туташган кўчадан жой олган Тошкент тўқимачилик комбинати ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли ҳунар-техника билим юртида ибратли, дастлабки амалий ишлар амалга оширилмоқда. Билим юртининг ўзида ягона цех очилиб, унда ўқувчиларнинг ўзлари мустақил мато тўқийдилар ва асосий маҳсулотларнинг икки хилини тўлиқ ишлаб чиқарадилар. Янги цехнинг очилиши ҳақида билим юрти директори С. Отахўжаев шундай дейди:

— Амалий машғулотлар маълум вақт назарий билим олингандан сўнггина корхонанинг айрим цехларида ўтказиларди. Эндиликда ўқувчилар ўзлари тўқиб чиқараётган оқ рангдаги сочиқлар тайёр маҳсулотга айлангунга қадар бўлган жараёнларни ўзлари бажаришади. Бу маҳсулотлар эса худди шу ернинг ўзидан мактабгача тарбия муассасаларига, билим юрти хизматчиларига, корхонага қарашли тиббиёт бўлимларига ҳамда комбинат ишчиларига арзон нархларда сотилади.

Режамизда айнан энди тўқишни бошлаган талаба бир кунда (икки смена ҳисобида) 600 метр сочиқ матосини тўқиб чиқариши лозим бўлади. Умуман олганда тайёр маҳсулотлар пул ҳисобида оладиган бўлсак ҳозирги кун баҳосида сотилган маҳсулотларимиз 5 миллион сўм даромад келтириши керак. Бу даромаддан тўпланган жамғарма яна шу билим юртида таълим олаётган ўқувчиларнинг стипендияларини оширишга ва бошқа маданий-маиший ишларни амалга оширишга сарфланади. Талабалар олти-саккиз ой муддат ичида тажрибали ишчилар сафига қўшиладилар.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

** Ҳуқуқшунос тушунтиради*

Давлат божининг янги миқдорлари

Халқ судлари, Ўзбекистон Республикасининг Олий Хўжалик судлари ва Қорақалпоғистон Республикасининг Олий хўжалик судларига даъво аризаларини бериш учун тўланадиган давлат пошлина(бож)лари миқдори ошганлиги ростми?

Баҳодир ЮСУПОВ, хизматчи.

— Дарҳақиқат, Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиғи тўғрисида»ги Қонунига мувофиқ Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 26 апрелдаги 192 рақамли қарори давлат божининг янги миқдорларини тасдиқлади:

Агар судга берилаётган даъво аризасининг даъво баҳоси 50 минг сўмни ташкил этса унинг 5 фоизи миқдорида давлат божи тўланади.

Агар ушбу миқдор 50 минг сўмдан ошса 10 фоиз, 100 минг сўмдан 200 минг сўмгача ва 200 минг сўмдан ошса 20 фоиз давлат пошлинаси олинади.

Агар никоҳни бекор қилиш тўғрисида даъво аризаси бериладиган бўлса 1 минг 250сўм ёки уй-жой биноларини ижарага берганлик тўғрисидаги шартномаларни ўзгартириш, мерос муддатини чўзиш бўйича даъво аризаларга 1000 сўм ва бошқа хил аризалар, чунончи суд орқали ҳуқуқий далилларни белгилаш учун 250 сўм, хўжалик судларига берилган даъво аризаларини қайта кўриб чиқишга 1 минг сўмдан 2 минг сўмгача давлат божи тўланади.

Ўзбекистон нотариал идорасининг нотариал ҳужжатларни расмийлаштириш, нотариал тасдиқдан ўтган ҳужжатларнинг иккинчи нусхасини бериш учун, чунончи уй-жой қуриш учун ер участкаларидан муддатсиз фойдаланиш билан боғлиқ шартномалар гувоҳномаси учун 300 сўм, васиятномалар учун 100 сўм, меросхўрлик ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳномаларни беришга (Бунга биринчи навбатда марҳумнинг фарзандлари, хотини, ота-онаси ҳақли) мерос миқдорига қараб 3 фоиз, иккинчи навбатдаги меросхўрлар (ота-она томонидан марҳумнинг опа-сингил, ака-укалари) 10 фоиз, бошқа меросхўрларга мерос баҳоларининг 20 фоизи миқдорида давлат божи тўланади.

Забиҳилло МУҲАММАДЖОНОВ, халқаро ҳуқуқшунослар уюшмасининг аъзоси.

** Тарихий обидалар—халқ мулки*

МУҚАДДАС ЗИЁРАТГОҲГА АЙЛАНСИН

● Бугунги суҳбатдошимиз Халқаро меъморлар академиясининг академиги, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган меъмор, профессор, маданий ёдгорликлар илмий-ишлаб чиқариш Бош бошқармасининг бошлиғи Пўлат Зоҳидов. У киши маданий ёдгорликлар илмига оид 20 дан ортиқ китоблар, монографиялар, кўпдан-кўп илмий мақолалар муаллифи, чет элларда бўлиб ўтган йирик халқаро илмий йиғин ва анжуманлар қатнашчисидир. Таниқли меъмор билан пойтахтимиздаги қадимий обидалар ҳақида суҳбатлашдик.

— Кўҳна шаҳримизнинг ҳозирги Алишер Навоий кўчаси билан Абдулла Қодирий шоҳкўчалари оралиғида монументал меъморчилик иншоотлар туркумидан ташкил топган Шайх Ховаnд Тоҳур (Шайхонтоҳур) қабристони номи билан машҳур бўлган меъморий ансамбль жойлашган. Бизнинг замонимизга келиб бу ансамблдан фақат уч обида: Шайх Ховаnд Таҳур, Қалдирғочбий ва Юнусхон мақбаралари сақланиб қолган. Шулардан энг йириги Юнусхон мақбараси ҳисобланади. Шу обида ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Тошкентнинг машҳур Шайхонтоҳур мавзеида улкан меъморий ёдгорлик сақланиб қолган. Ўша ёдгорлик деворидаги яқинда ўрнатилган махсус мармар тахтачадан бино XV асрда қурилган Юнусхон мозори эканлигини билиб оламиз. Ичкарига кирсак катта хона — хонақоҳ, лекин ҳеч қандай қабр, ҳатто қабртош ҳам йўқ. Табиий савол туғилади: Юнусхон ким, унинг қабри қани? Бу саволга жавобни бинонинг заминини атрофлича текшириб чиққан археолог Л. Ртвладзенинг илмий ҳисобидан топдик.

Археологнинг хулосасига кўра, бино ичкарисида XV асрга тааллуқли бирор қабр топилмаган, умуман Юнусхон номи ёзилган қабртош ҳам ҳалигача номаълум, томошага келган сайёҳларга одатда Юнусхоннинг шахси ҳақида камситиш билан гапиришади, гўё у бир вақтлар Тошкентда атиги икки йил подшоҳлик қилган мўғул хони эмиш. Шу тариқа тушунча анча илдиз отиб кетган. Аслини олганда меъморий ёдгорлик ҳар жиҳатдан диққатга сазовор.

— Юнусхон шахсини улуғ шоҳ ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур Мирзо хонадони билан бевосита боғлашади...

— Тўғри, унинг Бобур Мирзо хонадонига бевосита алоқаси борлиги айниқса эътиборни жалб этади.

Заҳириддин Бобур қадимий бир ҳикматни таъкидлаб ўтган эди: «Зикри номиро ҳакимон умри соний туфтаанд». Яъни, яхшиларнинг номини эслаб ўтишнинг ўзи ҳам иккинчи умр демишлар. Ана шундай ҳурматли иккинчи умрга мушаррафлар қаторида Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг мўътабар номи жуда катта мавқега эга. Шундай буюк инсонни вояга етказган хонадон ҳам, хусусан шу хонадонга мансуб донишмандлар ҳам аждодлар таҳсинига муносиб. Кези келганда Бобурнинг тошкентлик бобоси номи билан боғлиқ бир меъморий муаммони кузатиб кўрамиз.

Заҳириддин Муҳаммад Бобур ўз шажараси ҳақида анчагина тўлиқ маълумотлар қолдирган. Ҳозирча бизни фақат бир тарихий шахс — Бобурнинг она томонидан бобоси бўлмиш Юнусхон ва унинг номи билан боғлиқ бир меъморий ёдгорлик қизиқтиради.

— Заҳириддин Бобур ўзининг тарихий «Бобурнома» асарида бобоси ҳақида маълумотлар берганлиги маълум. Шу ҳақда ҳам тўхталсангиз.

— Сиз айтганингиздек, даставвал «Бобурнома» қайдларини эслайлик.

Юнусхоннинг онаси туркистонлик қипчоқ бекларидан. Амир Темурнинг машҳур саркардаларидан бири «Шайх Нуриддиннинг қизи ё набираси бўлур» — деган хабарни топамиз тарихий воқеаномадан.

«Менинг онам Қутлуғ Нигорхоним эди. Юнусхоннинг иккинчи қизи», — деб таъкидлайди Бобур. Она юртидан узоқларда саргардон бўлган Бобур кейинроқ Ҳиндистон каби улкан мамлакатнинг тахтини эгаллаганда Тошкент тарафидан келган таниш-билишларга алоҳида илтифот кўрсатар экан: «Менинг онам Юнусхон қизи ва мен набира эмасму эдим», — деб ўзининг Тошкент заминига боғловчи юртдошлик бурчини эслаб ўтади. Юнусхон авлодининг обрў-эътиборини кўрсатувчи яна бир далилни эслаб ўтамиз. Бобурнинг таъкидлашича, Улуғбек Мирзо ўз суюкли ўғли Абдулазизга Юнусхоннинг эгачисини олиб берган экан.

Маълумки, Юнусхон 1416 йилда Тошкентда нуфузли оилада дунёга келган. Ёшлигида дуруст таълим-тарбия олган Юнусхон кўп йиллар давомида темурийлар саройига бориб Самарқанд ва Ҳиротда хизмат қилади, илм ўрганади. Машҳур олим ва тарихчи Шарафиддин Али Яздийдан кўп йиллар давомида сабоқ ўрганади.

Ўз даврининг билимдон фарзанди, тадбирли саркарда бўлиб етишган Юнусхон инқироз гирдобидаги феодал даври жанжалларида қоврилиб, сон-саноқсиз низо ва урушларни бостириш билан овора бўлади. Ҳатто ўз иниси билан тахт талашган вақтлари ҳам бўлган. Юнусхон Тошкент тасарруфидаги Сирдарёдан Еттисувгача бўлган ўлкаларни жамлаб, шаҳар ободончилигига анча эътибор беради, қатор монументал бинолар қурдиради. Тахминларга кўра ўзининг ўрдаси ҳозирги Шайхонтоҳур мавзеида бўлган, Юнусхон илм ва санъат мухлисларига ҳомийлик қилиб, ҳатто ўзи шеърлар ёзгани маълум.

Юнусхон куёвлари қаторида айниқса Фарғона ҳукмдори — Бобурнинг отаси Умаршайхни анча ҳурмат қилган. Куёви ва қизи ҳузурига бир неча марта меҳмон бўлиб борганини, набираси Бобур алоҳида қайд этиб ўтади. Ўша даврларда кичкина Бобур доно бобосининг суҳбатларидан баҳраманд бўлганлиги ҳақиқатдан узоқ эмас.

Юнусхон 892 ҳижрийда, яъни мелодий 1487 йилда Тошкентда вафот этади. Орадан қарийб юз йил ўтгач, Ҳофиз Таниш «Абдулланома» китобида Юнусхонга тегишли ҳужум тафсилотларини ёзиб қолдирган.

— Кўп йиллар давомида олиб борган илмий ишларингизда Ҳофиз Танишнинг ана шу «Абдулланома» солномасида Юнусхон шахси ва унинг мақбараси қурилиши ва таъмирланишига оид қисқа ва ўта чалкаш тарихий маълумотларни ҳар томонлама ўрганиб талқин қилгансиз. Шундай эмасми?

— Тўғри. У ерда келтирилган тарихий хабар ниҳоятда қисқа бўлгани учун унинг талқини кўп жиҳатдан ҳам ҳал бўлмаган муаммонинг юзага чиқишига сабаб бўлди. «Абдулланома»да ёзилишича, Юнусхоннинг «жасади файзу баракатли, маърифатли марҳум имом шайх Ховаnд Таҳур ёнида дафн қилинди. Ҳазрати хожа Насириддин Убайдуллоҳнинг насаби шарифлари шайх Ховаnд Таҳурга боради. Ул кишининг мунаввар қабрлари устига олий бинолар (қуриб), ажойиб ҳужраларни (ўз) ичига олган баланд гумбаз (ҳам) ўрнатдилар. Ўша вилоятда (бу) иморат «Хон мозори» деб шуҳрат топган».

Тошкентнинг машҳур шайхларидан Ховаnд Таҳур тахминан 761 (1359) йилда вафот этган бўлиб, унинг мақбараси ҳозиргача сақланиб қолган. Мақбара биноси турли давр таъмирлари оқибатида дастлабки қиёфасини сақламаган. Ҳофиз Таниш Юнусхонни шу қабр ёнига дафн қилинди, деб хабар қилади. Демак Юнусхон қабрини шайх Ховаnд Таҳурнинг мозори яқинидан қидирмоқ зарур.

Юнусхон номи билан боғлиқ ана шундай бино ҳозиргача сақланиб қолган. У Шайхонтоҳурдаги ёдгорликлар ичида ҳар жиҳатдан ҳам ажралиб туради: тоқу равоқли, баланд пештоқи, гумбази, конструктив тузилиши ва безаклари бинонинг XV асрда, яъни Юнусхон даврида қурилганлигидан дарак беради.

Ривоятлар ҳам бинони Юнусхон номи билан узвий боғлайди. Уни ҳатто Юнусхон хонақоҳи деб номлайди. Бино пештоқи ичкарисидаги 1584-85 йилга оид тарихий ёзувда Абдуллахон давридаги таъмирга боғлиқ қайдни топамиз. Бино «Олий ҳазрат хоннинг пештоқи» деб таърифланади. Шу қаторда Юнусхоннинг таваллуди ва вафоти саналари кўрсатилган. Демак, бино ҳеч шубҳасиз Юнусхон номи билан боғлиқ. Кейинги йилларда бино Юнусхон мақбараси сифатида таърифланиб, уни меъморий жиҳатларига кўра XV аср ёрқин намунаси деб, архитектура тарихига киритилган.

Энди масаланинг муаммо томонларига эътибор берайлик. Қизиғи шундаки, сақланиб қолган тарихий ёзувларда бинонинг мақбара эканлиги ҳақида аниқ ишора йўқ. Бино ичкарисида Юнусхон номи ёзилган қабртош ҳам сақланмаган. Археологлар тадқиқотлар давомида хонақоҳ ва бошқа майда хоналарни махсус текшириб, уларда XV асрга тааллуқли бирор қабрни топишмади. Ичкаридан топилган қабрлар эса асосан кейинги асрларга мансублиги аниқланди. Демак, ҳанузгача Юнусхон дафн этилган жой аниқ эмас, унинг қабри, ҳатто қабртоши ҳам топилгани йўқ. Шундай экан, улкан хонақоҳни Юнусхон мақбараси дейишга далил етишмаётгандек кўринади.

— Юқорида айтганларингиздан ташқари солномада яна қандай маълумотлар келтирилган?

— Яна бир далилни кузатайлик. Тарихий солномада қайд этилишича, Абдуллахон 1579 йилнинг май ойида Тошкентга келганда даставвал Қорақамиш даҳасига келиб тушади. Кейин ундан кўчиб Қизилқўрғонга ўтади. Сўнгра тарихнавис таъкидлашича, «Ўзи баракага тўла мозорларни зиёрат қилишни ният» қилиб, Абу Бакр Қаффол Шошийнинг мақбарасига, яъни ҳозирги Ҳазрати Имом (Хастимом) мавзесига боради. Ўша манзилда «илм аҳлларидан бир тўдаси» билан кун бўйи суҳбатда бўлади. Улуғлар мажлисда «хожа Ҳасан Бобохўжа ўғлига катта отаси мозорининг бузилган жойларини тузатиш учун минг хоний пулни иноят қилди». Сўнгра биргаликда шайх Ховаnд Таҳурнинг қабрини зиёрат қилиш учун Шайхонтоҳур мавзесига келади. «Файзли мозор»ни айланиб чиқади ва ўрдага тушади.

Ҳофиз Таниш воқеаларни қанчалик аниқ ва кун-бакун тасвирлаб бермасин, лекин унинг хабарларида биз учун мавҳум бўлган хабарлар тез-тез учраб туради. Абдуллахон минг хоний тиллани хожа Ҳасанга иноят қилган экан, унинг катта отаси ким эди, деган савол туғилади.

Тарихий ҳақиқатга яқинроқ тахмин шуки, Абдуллахон пулни ўз ота авлодлари, яъни Юнусхон хонадонига боғлиқ мозорларни ҳам таъмир этиш учун ажратган бўлса керак. Чунки Абдуллахон Темурийлар ва Шайбонийлар хонадонига мансуб биноларни таъмир этгани тарихдан маълум. Демак, Юнусхон хонақоҳи пештоқини Абдуллахон даврида мутавалли Бобохўжа таъмир этгани бежиз эмас.

— Мақбара пештоқи остидаги равоқ деворида сақланиб қолган арабий ёзувда қандай тарихий сўзлар битилган?

— Энди бино пештоқида сақланиб қолган тарихий ёзувга эътибор берайлик. Унда «Олий ҳазрат хоннинг пештоқи» мутавалли Бобохўжа ибн Отахон томонидан 992 ҳижрийда, яъни 1584—1585 мелодий йили таъмир этилгани қайд этилган. Одатда мутавалли мансаби масжид, хонақоҳ ва мадрасаларда бўлади. Демак, мазкур бино ҳам хонга мансуб хонақоҳ бўлса ажаб эмас. Тарихий ёдгорликнинг меъморий тузилишига эътибор берсак, унда мақбара учун характерли бўлмаган жиҳатлари кўзга ташланади. Бино режаси ва умумий тузилиши асосан темурийлар ва шайбонийлар давридаги характерли хонақоҳларни эслатади. Бино ичкариси жуда кенг ва ёруғ, унинг акси ўлароқ мақбара кўпинча нимқоронғу бўлади.

Эслаб ўтганимиз, Юнусхон хонақоҳига доир баъзи тарихий ва меъморий муаммоларни имкони борича мутахассислар бундан кейин ҳал этишига ишончимиз комил. Ҳозирги пайтда кўпчилик учун қизиқарли ва қувончли далилни келтириб ўтмоқчиман. Тошкентнинг марказида Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг бобоси номи билан боғлиқ монументал меъморий ёдгорлик қарийб 500 йил давомида одамларга манзур хизмат қилиб келмоқда. Бу муқаддас жой доимо эъзозланиши зарур.

Абдужаббор ЯҲЁЕВ ёзиб олди.

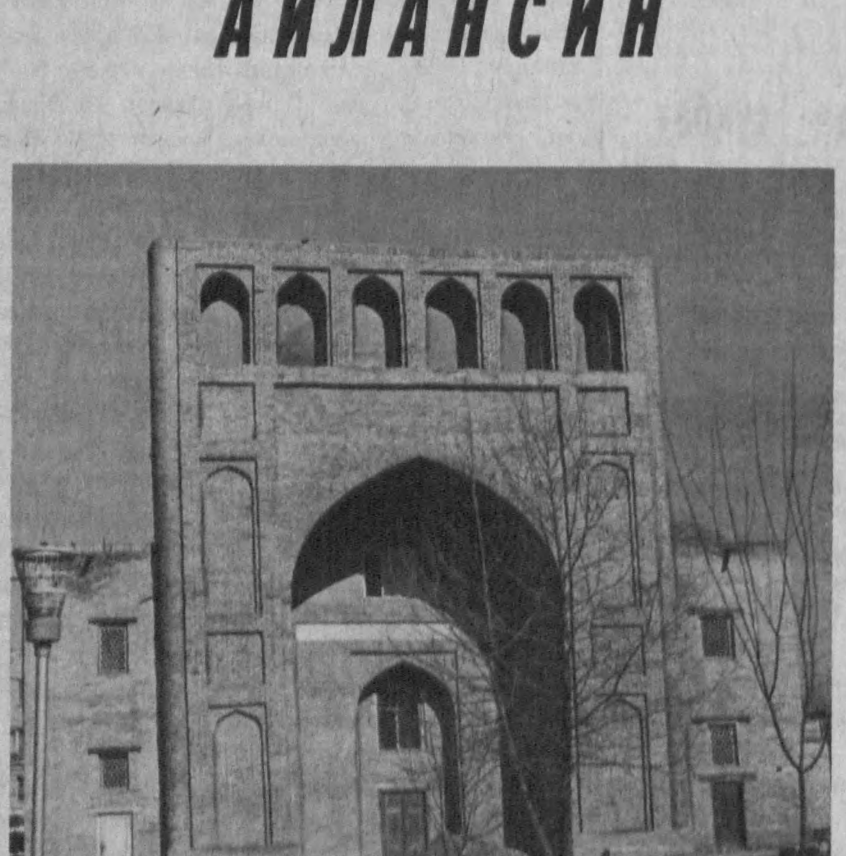

● СУРАТДА: Юнусхон мақбарасининг таъмирлашдан кейинги кўриниши.

Муаллиф сурати.

* Соғлом авлод учун

ОЛИМАЛАР АНЖУМАНИ

РЕСПУБЛИКАМИЗ мустақилликни қўлга киритгандан бери жамиятда хотин-қизлар комитетларининг фаолияти тобора яхшиланмоқда. Айниқса, «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилгандан сўнг унинг дастурини амалга ошириш ва ҳаётга тадбиқ этишда аёллар олиб бораётган ишларни алоҳида таъкидлаш лозим. Бу ишда улар жонбозлик кўрсатмоқдалар.

Яқинда Тошкент Давлат университетининг маданият саройида «Соғлом авлод — келажагимиз» мавзуида илмий-амалий анжуман ўтказилгани фикримизнинг далилидир. Уни Ўзбекистон хотин-қизлар комитети, ҳукуматга қарашли бўлмаган Халқаро «Соғлом авлод учун» жамғармаси, «Олима» республика хотин-қизлар олималари уюшмаси, Абу Райҳон Беруний номли Тошкент Давлат техника университети ташкил этди. Бу галги анжуманнинг файзи ўзгача бўлиб, унда республикамиз, хусусан шаҳримизнинг кўзга кўринган олима, фозила аёллари йиғилдилар.

Анжуманни Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг масъул ходими Муқимжон Қирғизбоев кириш сўзи билан очиб, жамиятда, соғлом авлод яратишда зиёли хотин-қизларнинг тутган мавқеи ҳақида гапирди. Шундан кейин «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармасининг раисаси Гулнора Йўлдошева маъруза қилиб, жумладан шундай деди:

— Мана, икки йилдирки, мамлакатимиз эркин, мустақил, тинч ҳаёт кечирмоқда. Бунинг аҳамияти жуда катта. Чунки ҳозир Ер юзининг турли бурчакларида уруш оловлари давом этмоқда, қон тўкилмоқда. Қанчадан-қанча болалар етим, оч-юпун қолган, қанчадан-қанча оналар фарзандларидан ажралган, бошпанасиз кўчада сарсон-саргардон. Уйларини, шаҳарларини, қишлоқларини ташлаб чиқиб кетмоқдалар. Шундай пайтда шукрки, бизнинг халқимиз тинч, осойишта меҳнат қилиб, ҳаёт кечирмоқда. Буларнинг ҳаммаси ҳукуматимизнинг ва айниқса, Президентимизнинг олиб бораётган доно сиёсатининг натижасидир. Мамлакатимиз раҳбарияти оналар ва болаларга жуда катта ғамхўрлик қилмоқда. Давлатимизнинг биринчи «Соғлом авлод учун» ордени таъсис қилиниши ҳам фикримизни яққол исботлаб турибди. Шу асосда, ўзларингизга маълумки, жорий йилда, «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси тузилди. Унга Президентимиз томонидан 1 миллиард сўм пул ажратилди. Тошкент шаҳар ҳокимияти ҳам катта маблағ тақдим қилди. Шунингдек турли корхона ва ташкилотлар ҳам соғлом авлод етиштиришга ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Биз уларни аёлларимизни саломатликларини муҳофаза қилиш ва болалар учун керакли тиббиёт ускуналарини, дори-дармонларни сотиб олиш, аҳволи оғир бўлган ҳудудларга «Соғлом авлод учун» поезди орқали жўнатмоқдамиз. Хуллас, бизда ҳозирги пайтдаги асосий эътибор соғлом авлод етиштиришга қаратилган экан, биз биргаликда ҳаракат қилсак, албатта соғлом авлод, соғлом халқ бўлади.

«Соғлом авлод — буюк давлатимизнинг келажаги» деган мавзуда маъруза қилган тиббиёт фанлари доктори, профессор Матлуба Азимжонованинг фикрлари кўпчиликка маъқул бўлди. Айниқса, бу борада республика ва шаҳар хотин-қизларининг олиб бораётган ишлари алоҳида таъкидланди. Шу йилнинг ўзида шаҳримизнинг «Камолон», «Сағбон», Исломобод, «Гулобод» маҳаллаларида, «Орзу», «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмаларида, «Боғи Эрам» маданият ва истироҳат боғларида аёллар билан бўлиб ўтган ошкора мулоқотлар ўз самарасини бера бошлагани қайд этилди.

— Соғлом авлодни тарбиялаб вояга етказиш учун аввало оилавий маданиятни шакллантириш керак, — дейди Матлуба Азимжонова. — Авлодни берадиган бўлғуси оналар, яъни қизларимизни ҳали ёшлик пайтидан тўғри тарбиялашимиз керак. Чунки илгари аёлларнинг камқонлик касаллиги ҳақида кўп гапиргандик. Ҳозир унга буйрак касали ҳам келиб қўшилди. Бунинг оқибати ёмон. Шунинг учун биз оилаларда тушунтириш ишларини олиб боришимиз керак.

Анжуман қатнашчилари шаҳар хотин-қизлар комитетининг раиси Муборак Юнусхўжаеванинг «Маънавият — соғлом авлод зарурияти», тиббиёт фанлари доктори, профессор Наима Маҳмудованинг «Соғлом авлодни тарбиялашда шифокорнинг ўрни», филология фанлари доктори, профессор Фозила Сулаймонованинг «Аждодларимиз мероси фарзандларимизнинг улғайишида маънавий устундир» деган мавзулардаги маърузаларини қизиқиш билан тингладилар. Профессор Фозила Сулаймонованинг чиқиши кўпчиликка манзур бўлди.

— Фарзандларимизнинг соғлиғи тўғрисида кўп гапирдик. У соғ бўлгандан кейин қандай тарбия бериш керак, унинг маънавиятини ривожлантириш учун бизда асос борми? Албатта бор. Бу халқимизнинг бой тарихий-маданий меросидир. Ҳозир биз — зиёли аёлларнинг олдидаги энг асосий вазифа ана шу маданий меросни болаларимиз руҳига сингдиришдир. Бунга биз бутун жамоатчиликни даъват этишимиз керак. Шундагина орзу қилган мақсадимизга эришамиз.

Маърузалар юзасидан музокараларда республика хотин-қизлар комитети раисининг ўринбосари Дилбар Ғуломова, Самарқанд Давлат университетининг профессори Фотима Ҳайдарова, Фарғона Давлат университетининг проректори Турғуной Эгамбердиева, Тошкент Давлат университети хотин-қизлар кенгашининг раиси Назира Абдуазизова ва бошқалар иштирок этиб, жамиятда зиёли аёлларнинг фаолиятини янада кучайтириш, миллатнинг давомчилари бўлган соғлом авлодни тарбиялаб, вояга етказиш учун биргаликда иш олиб бориш ҳақида гапирдилар.

Назира СОДИҚОВА.

* Инсонийлик фазилатлари

«НАВРЎЗ» ХАЙРИЯЛАРИ

РЕСПУБЛИКА «Наврўз» хайрия жамғармаси номига шу йилнинг 9 ойи мобайнида фуқаролар, корхона ва ташкилотлардан 3000 га яқин хат, илтимоснома, ташаккурнома ва шошилинчнома келди. Уларнинг мазмуни эса турлича.

Биров бозор иқтисодига ўтиш даврида нарх-наво ошиб бораётгани туфайли қийналиб қолгани учун моддий ёрдам сўраса, бошқаси кўп болали кам таъминланган оила эканлиги, олаётган маоши рўзғор тебратишга етмаётгани тўғрисида ёзади. Шунингдек нафақа миқдорини ошириш, қурилиш материаллари, ногиронлар аравачаси олишда кўмак сўрайди. Ёнғиндан зарар кўрганлар ҳам уйли-жойли бўлишда мадад сўраб мактуб йўллаганлар. Ҳар бир хат ортида инсон борлигини ҳис этган ҳолда уларни диққат билан ўқиб ўрганиб, сўнг ёрдам беришга киришилади.

Шу ўринда хайрия сифатида кўрсатилган моддий ёрдамлардан айрим мисолларни келтириб ўтмоқчиман. Жамғармамиз томонидан Бойсун туманида яшовчи кўп болали оила бошлиғи Хайрулло Абдуллаевга фарзандини Москвада даволатиш учун 50.000 сўм, Гулчеҳра Умароваға фарзандини Туркияда даволатиш учун 200.000 сўм, Собир Раҳимов туманида яшовчи 2-гуруҳ ногиронлари эр-хотин Фозиловларга 60.000 сўм ажратилди.

Ташкилотлардан эса: Тошкентдаги 212-болалар боғчасига 200.000 сўм, Республика қўғирчоқ театрига 445.000 сўм, Ўзбекистон Қизил ярим ой жамиятининг Тошкент шаҳар бўлимига 500.000 сўм ёрдам пуллари берилди.

Жамғармамиз табиий офатдан зарар кўрган оилаларга ҳам ёрдам қўлини чўзяпти. Фақат моддий ёрдам кўрсатиш билан чекланилмаяпти. Зарур бўлганда дори-дармонлар хайрия қилиняпти. Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманида яшовчи Абдувосит Қодиров, Собир Раҳимов тумани Сағбон кўчасида яшовчи бева аёл Матлуба Алиевалар оилаларига ёнғиндан катта зарар кўрганликлари учун хайрия сифатида 100.000 сўмдан ёрдам пули ажратилди. 1-гуруҳ ногирони Эргаш ота Боймирзаев жамғармага мактуб йўллаб, кўп болали эканлиги, фарзандларидан фақат иккитаси ишга яроқли бўлиб, ўзи 1968 йилдан бери тўшакка михланиб, ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида жуда қийналиб қолганлиги ҳақида куюниб ҳикоя қилганлар.

Узоқ йиллардан бери дард азобини чекиб, ҳаёт қийинчиликларини мардонавор енгиб келаётган, иродаси кучли бу отахонга 100.000 сўм ёрдам пули берилди.

Яна бир отахоннинг мактубларида қуйидагилар битилган: «Менинг ариза ёзишимдан мақсадим шуки, фарзандим Абдураҳмон Насриддинов бир неча йилдан бери юрак хасталиги билан оғриб келади. Шифокорларнинг хулосасига кўра уни фақат операция қилиш керак экан. Бундай ишларни Москва ёки Киев шаҳри касалхоналаридагина бажариларкан. У ерга бориш учун жуда катта маблағ керак. 8 кишилик оиламдан орттириб марказий шаҳарга бориш менга жуда оғир. Шунинг учун «Наврўз» хайрия жамғармасидан моддий ёрдам беришингизни сўрайман».

Дунёда инсондан улуғ зот йўқ. Айниқса фарзандлар ота-она учун ҳаёт шамчироғидир. Ота-она фарзанд учун бор-будини сарфлашга, ҳатто жонини фидо қилишга рози. Фақат нуридийдаси шифо топса бас...

Абдуқаҳҳор ота Насриддиновга ўғлини даволатиши учун 300.000 сўм хайрия пули ажратилди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Йиқилганни суяш, муҳтожларга меҳр-мурувват кўрсатиш халқимизнинг азалий қадриятларидан. Мустақиллик туфайли халқимиз азалий удумларини ҳам қайтариб олмоқда. Шуни ишонч билан айтиш мумкинки, саховатли кишилар жамғармамизни бойитишга ўз ҳиссаларини қўшадилар, биз эса уни кам таъминланганлар моддий аҳволини яхшилашга сарфлаймиз.

Абдуқаҳҳор ШУКУРОВ, Ўзбекистон Республикаси «Наврўз» хайрия жамғармаси ходими.

Эътибор кучаймоқда

«БАҲОР» концерт залида Ўзбекистон давлат хор капелласининг чиқишлари бўлиб ўтди. Бош дирижёр Аҳад Ҳамидов раҳбарлигидаги капелла асосан ўзбек халқ қўшиқлари, мумтоз адабиётимиз намояндаларининг ғазалларига басталанган қўшиқлардан намуналар ижро этишди. Шунингдек концерт давомида Марказий Осиёдаги қардош халқлар қўшиқлари ҳамда жаҳон мумтоз асарлари ҳам янгради. Айниқса Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, яккахон хонанда Бахрулло Лутфуллаев ижро этган қўшиқлар барчага манзур бўлди. Бу тадбир жаҳонга юз тутаётган мустақил юртимизнинг ўз хор капелласи борлигини намойиш этишдаги навбатдаги қадамдир.

Усмон УСМОНОВ.

● СУРАТДА: Ўзбекистон давлат хор капелласи.

Муаллиф сурати.

• Маданият хабарлари

КЕЛИНГ, БИРГА ЎЙНАЙМИЗ

ЧИЛОНЗОР тумани маданият уйи қошидаги «Севинч» болалар рақс дастаси «Келинг, бирга ўйнаймиз» деб номланган хореографик композиция тайёрлаб, томошабинлар ҳукмига ҳавола этдилар. Аркадий Валиев томонидан саҳналаштирилган мазкур дастур болалар боғчалари, мактаб ва маданият уйи саҳналарида намойиш этилиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлмоқда. Дўстлик, ёшлик тараннум этилган мафтункор рақслар дастаси барча жойларда катта қизиқиш билан кутиб олинмоқда. Айниқса, Валя Парашина, Албина Ҳусаинова, Динора Билолова, Зуҳра Умрзоқовалар ижро этган турли халқларнинг гўзал рақслари томошабинларни мамнун этмоқда.

ЁШЛИК ТАРАННУМ ЭТАДИ

СОБИР РАҲИМОВ туман маданият уйи қошидаги «Ором» вокаль-чолғу дастаси ўзининг янги дастурини «Ёшлик тараннум этади» деб номлади. Мазкур дастурдан ўрин олган куй ва қўшиқлар орқали ижодий жамоа бугунги дориломон кунларни мадҳ этишни мақсад қилиб қўйган. Ватан, озодлик нашидаси, ота-боболаримиз орзуси бўлган истиқлол, момоларимиз эзгу ниятлари бўлган ҳурлик мавзу қилиб олинган дастур томошабинлар томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинди. Ансамбль иштирокчиларидан Уммат Жабборов, Неъмат Иброҳимов, Аббос Умаров, Дониёр Эргашев, Абдурашид Қорабоевлар ижросидаги дилга яқин қўшиқлар мухлислар томонидан илиқ кутиб олинмоқда. Дастурни Ҳамдам Акромов саҳналаштирган.

«ШОЯДКИ НУР ИЛА ЁЗИЛДИ НОМИМ»

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ Ўзбекистон миллий боғида Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 510 йиллигига бағишлаб «Шоядки нур ила ёзилди номим» деб номланган адабий мусиқали кеча бўлиб ўтди. Кечада шоир ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилувчи асарлар, фотосуратлар, турли даврларда рассомлар томонидан ишланган суратлар ва бошқа кўплаб экспонатлардан ташкил топган кўргазма намойиш этилди. Бадиий ҳаваскорлик жамоалари томонидан тайёрланган Бобур ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар ижро этилиб, дам олувчиларга завқ бағишлади. Пойтахт театрларининг артистлари томонидан ижро этилган Бобур ҳаёти ҳақидаги драматик саҳналар ҳам кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди. Шунингдек, кечада иштирок этган Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасининг бир гуруҳ ижодкорлари Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳақида, унинг асарлари хусусида тўпланганларга сўзлаб бердилар. Ижодкорлар янги ёзган шеърларидан ўқидилар. Шоир таваллудига бағишланган оқшом файзли ўтди.

БОҒДА ЮРТ МАДҲИ

«МЕҲРЖОН» номли болалар боғида «Она юртим омон бўлсин» деб номланган театрлаштирилган сайил бўлиб ўтди. Ватан, мустақиллик, озодлик нашидаси тараннум этилган кечада шаҳримиздаги маданият уйларининг бадиий ҳаваскорлик жамоалари ўзларининг ранг-баранг концерт дастурлари билан иштирок этдилар. Охунбобоев номидаги Республика Ёш томошабинлар театрининг бир гуруҳ артистлари томонидан ижро этилган ўзбек ҳаёти, Ватанимиз тарихи ҳақидаги драматик саҳналар дам олувчиларда катта таассурот уйғотди. Юрт мадҳи боғда авжига чиқди. Боғ маъмурияти энг яхши ижро учун таъсис этган совғаларини топширдилар.

ТИНМАСИН СОЗ

ЗАВҚИЙ номидаги маданият уйи қошида фаолият кўрсатаётган «Феруз» ашула ва рақс дастаси «Тинмасин соз» деб номланган адабий мусиқали композицияни тумандаги «Пахта», «Дўстлик», «Равот» маҳаллаларида намойиш этдилар. Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Омон Матчон шеърлари асосида тайёрланган адабий композиция маҳалла аҳли томонидан илиқ кутиб олинди. Ансамбль иштирокчиларидан Маҳфиратхон Анварова, Адҳам Арслонов, Зайнаб Мирзатиллаева, Иноятилла Турдиевлар ижросидаги дилрабо куй ва қўшиқлар мухлислар томонидан зўр қизиқиш билан қарши олинди. Ансамбль куй ва қўшиқлар орқали тинчлик, фаровонлик, халқлар дўстлигини мадҳ этди. Маҳфиратхон Анварова саҳналаштирган дастур орқали соз жаранги тинчлик элчиси эканлигини жозибали ва мазмундор саҳналарда кўрсатиб бера олганлар.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

* Ёдномалар

ҲУСАЙН ШАМС ХОТИРАСИ

БУ йил ёзувчи Ҳусайн Шамс таваллудига 90 йил тўлади. У адабиёт майдонига донгдор замондошлари Ғафур Ғулом, Ойбек, Абдулла Қаҳҳорлар билан деярли бир вақтда кириб келган ва 20—30-йиллар ўзбек адабиётида маълум из қолдирган адиблардан. У шоир сифатида ўнга яқин шеърий тўпламлар эълон қилган. «Тракторчи қиз», «Истак амалда», «Дастгоҳ қўшиғи», «Зарб» каби қатор достонлар ёзган, драмалар бостирган, ҳикоялар тўпламлари нашр эттирган. Лекин халқимиз хотирасидан кўпроқ «Душман» ва «Ҳуқуқ» романлари билан жой олиб қолди. Бу романларнинг бири 20—30-йиллар ҳаётимиз — колхоз тузуми ҳақида эди. Иккинчисида 1916 йил воқеалари, Туркистондаги миллий озодлик қўзғолони, миллий уйғонишимиз ҳақида эди.

Бугун мустақиллик туфайли тарихнинг жуда кўп сирлари бизга ошкор бўлди. Ўн йиллар давомида эъзозлаб, сиғиниб келган маъбудларимиз оддий тош бўлиб чиқди. Биз Октябрни инсоният тараққиётини янги изга солиб юборган буюк инқилоб деб баҳолаган эдик. Бугун уни инсониятнинг адашиши сифатида баҳолаб турибмиз.

Дарҳақиқат, миллионлаб кишиларнинг қони ва жони эвазига туғилган ва туғилгандан кейин ҳам миллион-миллион кишининг ёстиғини қуритган ва ўз фарзандларини доимий қўрқув ва ваҳимада ушлаб туришни хуш кўрадиган жамиятни адолатли деб бўладими? Фитратнинг «Абулфайзхон» драмасида зулм дарахти тасвир этилган. Унинг ўсиб-униши учун қон тўкиб туриш керак. Қанча кўп қон тўкилса, шунча гуллаб-яшнайди. Биз кўкларга кўтариб мақтаган социалистик инқилоб ва умуман социализм дегани шундай бўлиб чиқди. Унинг амалга ошиши учун, сўнг сақлаб қолиш учун ададсиз қон тўкдик. Шундай болажонли, энг аҳоли кўп туғиладиган Туркистонда 1909—1920 йилларда — ўн бир йил давомида аҳоли сони бир ярим миллионга камайиб кетган. Ҳолбуки бу минтақада аҳоли ўсиши ниҳоятда баланд. Масалан Ўзбекистонда 1970 йилда 11 миллион эдик, ҳозир 22 миллионмиз.

Коллективлаштириш, яъни колхоз деган гап-чи?

Мана бугун СССР тарқаб, республикалар мустақиллик олгач, 70 йил олдин тортиб олиниб умумлаштирилган мулкни хусусийлаштира олмасдан, эгаларига қайтариб бера олмасдан турибмиз.

Дарҳақиқат, қарашлар ўзгарди. Тўғрироғи ҳақиқат ҳақидаги қарашлар ўзгарди. Ҳамма нарса асл ўзанига қайтмоқда. Шу жиҳатдан жуда кўп адабий-бадиий асарлар бирдан кўз ўнгимизда эскириб қолди. Афсуски Ҳусайн Шамснинг ҳам «Қизил байроқ», «Дастгоҳ қўшиғи», «Тракторчи қиз» каби тўпламларидаги бир қатор шеърлар бугун эскирган, аҳамиятини йўқотган. Шу жумладан «Душман» романи ҳам. Бугун тарих шу пайтгача «душман» аталиб келган кишиларнинг аксарияти дўст чиқиб, «дўст» деб келганларимизнинг душман бўлганликларига гувоҳлик бермоқда. Бунга ажабланмаслик керак. Тарихда бундай ҳодисалар илгари ҳам бўлган. Кўп бўлган.

Лекин Ҳусайн Шамснинг «Ҳуқуқ» романи, ўйлаймизки, мавзуига кўра ҳам, маълум даражада бадиийлигига кўра ҳам унча-мунчага эскирмайдиган асар. Чунки у кишининг қадр-қиммати, инсоний ҳақ-ҳуқуқи ҳақида, миллий уйғонишимиз ҳақида.

Мавзунинг аҳамиятини таъкидлаш учун гапни хиёл узоқдан бошлайлик. Тарих фани туркий халқлар тараққиётида XVI асрдан таназзул бошланган деб ҳисоблайди. Бунинг сабаби кўп, албатта. Эҳтимолки биринчи сабаби, XV асрда денгиз йўллари очилиб, қадим юртимиз бўйлаб ўтган Буюк ипак йўлининг ўз аҳамиятини йўқотганлигидир. Майли бу олис тарихнинг гапи. Хуллас, шу ҳол XVIII—XIX асрларга ўтиб туркий дунёнинг катта қисмини бу даврда илгарилаб кетган мамлакатлар, масалан, Россиянинг босиб олиши билан якунланди. Ва бу XX асрнинг бошига келиб Биринчи жаҳон уруши воқеалари билан уланди. Уруш баҳона бўлди-ю, қадим халқимиз қонидаги азалий эркесварлик туйғуси бирдан қалқиб юзага чиқди. Миллат кўзини очди-ю ўзини таниб олди. Эрк учун, ҳуқуқ учун уйғонди. Истиқлол талаб қилиб ўртага тушди. Татар адиби Бурҳон Шараф ёзганидек, 1916 йил Туркистонни XVIII асрдан XX асрга олиб кирди. Тарихчилар Туркистондаги 1916 йилги миллий озодлик қўзғолонини туркий халқлар таназзулининг барҳам топиб, тараққиёт томон силжиш нуқтаси деб қарайдилар. Афсуски, бу силжиш туркий оламнинг салмоқли қисмини бу даврда ўзида жамлаган Россиядаги инқилобий тўнтаришлар-у қизил империянинг майдонга келиши билан тўхтаб қолди. Шунга қарамасдан, 1916 йил ва ҳатто 1917 йил Февраль воқеалари ҳамда унинг самаралари Туркистоннинг миллий ижтимоий уйғонишида фавқулодда катта аҳамиятга эга бўлиб қолди. «Ҳуқуқ» романи мана шундай муҳим мавзу ҳақида.

Тўғри, роман ниҳоясига етган эмас. У трилогия шаклида мўлжалланган эди. Лекин бевақт ўлим, адибнинг 40 ёшида вафот этиши унинг режаларини амалга оширишга имкон бермади. Адиб мўлжаллаган асарининг айрим қисмларинигина ёзишга улгурди.

Романнинг марказий қаҳрамони Содиқ XX аср бошидаги Туркистон воқеаларининг барчасида иштирок этади. Воқеалар уни тоблайди, тайёрлайди, ҳаққа-ҳуқуққа уйғотади. Касби-кори ишчи. Умуман олганда ишчилар ҳаёти Ҳусайн Шамсга жуда яқин эди. Унинг ўзи ҳам ишчи-ҳунарманд оиласида ўсиб-улғайган. 11 ёшида Фарғона водийсидаги ўша даврнинг энг машҳур газетаси «Садойи Фарғона»да ҳарф терувчи бўлиб ишлаган. 1924 йилда Тошкентга келиб яна босмахонада ишлади. Сўнгра ижодкор сифатида тан олиниб Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасининг котиби, Ўзбекистон Давлат нашриётининг бош муҳаррири, «Муштум» журналининг бош муҳаррири каби масъул вазифаларга кўтарилди. «Ҳуқуқ» романи эса 1935 йилда энг яхши роман сифатида тан олинди.

Бугун оловли 20-йилларда адабиётга кириб келган, тарихнинг қаҳри билан ҳам, меҳри билан ҳам юзма-юз бўлган авлод номини ёд этар эканмиз, улар қаторида шубҳасиз меҳнаткаш, камсуқум ижодкор Ҳусайн Шамснинг ҳам номи туради. Ва биринчи навбатда, унинг «Ҳуқуқ» романини эсга оламиз.

Бегали ҚОСИМОВ.

МАЪНАВИЯТГА ЁРДАМ БЕРИНГ!

«ШАРҚ ЮЛДУЗИ» ЖУРНАЛИ ЎҚУВЧИЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Азиз муштарийлар!

Ҳозирги моддий танглик, «бозор иқтисоди» деб аталмиш муносабатлар даврида ҳеч кимга осон тутиб бўлмайди. Лекин маънавий бойлик яратувчилар, ижодий зиёлилар аҳволи айниқса оғир бўлиб қолгани ҳам сир эмас. Қоғоз, матбаа, йўлкира харажатлари кескин ошиб кетгани туфайли чинакам ижодкорларнинг инсон қалбини ларзага солувчи чинакам асарларининг чиқиши қийин бўлиб қолди. Лекин, барибир, кечаги, бугунги ва эртанги кунимиз ҳақидаги ҳақиқатни ёзиш учун, халқимизнинг ўзлигини англаб олиши учун, юртимиз яна қайтадан империя бўйинтуруғини бўйнига илмаслиги учун, борингки, Ўзбекистон Истиқлолини ҳимоя қилиш учун Маънавият деган ноёб тушунчани асрашимиз шарт.

«Шарқ юлдузи» журнали шу нурли мақсад йўлида хизмат қилувчи адиб ва шоирлар, олим ва мақоланависларнинг кўз тиккан ва умид қилган йирик ойномаси эканини яхши биласиз. Журнал ўз саҳифаларида узоқ ва яқин ўтмишимиз, кеча ва эртамиз, дўст ва душманларимиз ҳақидаги ҳақиқатни тасвирловчи асарларни эълон қилиш билан Ўзбекистон мустақиллигига баҳоли қудрат кўмаклашди ва бундан кейин ҳам кўмаклашади. Зеро Ўзбекистон Истиқлоли ҳам бизга энг аввало маънавий бойликларимизни қайтариб берди. Ҳақиқат, Адолат, Инсонни авайлаш деган муқаддас тушунчалар Истиқлол мевасидир.

Худо хоҳласа бу танқисликлар, «ўтиш даври» деган гаплар чиндан ҳам ўтиб кетади. Муҳими, биз нуқул қорин тўйдириш, яхши кийиниш ғами билан андармон бўлиб, инсоний туйғуларни унутиб қўймасак бас. Оч қоринни тўйдириш осон, оч маънавият ўрнини тўлдириш эса мушкул.

Мана, 1994 йил учун обуна бошланди. Биз «Шарқ юлдузи»ни иложи борича кўпроқ одам ўқисин деган ниятда журналнинг ҳар бир сони нархини 300 сўм, йиллик обуна баҳосини эса 3600 сўм деб белгилаган эдик. (Каталогда ҳам шу рақамлар қайд этилган). Ҳисоб-китоб қилиб кўрсак, бунча маблағ қоғоз сотиб олишга ҳам етмас экан.

Шу боисдан «Шарқ юлдузи»нинг ҳар бир сони нархини 1994 йил учун 600 сўм, йиллик обуна баҳосини эса 7200 сўм деб белгилашга мажбур бўлдик. Обуна билан алоқадор барча ташкилотлар, алоқа бўлимлари, барча вилоят, туман ҳокимликлари, ташкилот, корхона, илм, ўқув даргоҳларига маълум қиламиз:

«ШАРҚ ЮЛДУЗИ» ЖУРНАЛИНИНГ 1994 ЙИЛ УЧУН ОБУНА БАҲОСИ:

БИР ЙИЛГА — 7200 СЎМ
ОЛТИ ОЙГА — 3600 СЎМ
ЖУРНАЛ ИНДЕКСИ — 75458.

Етмиш йилдан бери чиқиб келган севимли ойномангизнинг эртанги қисмати сизларнинг саъй-ҳаракатингизга, «Шарқ юлдузи»га қанчалик фаол муштарий бўлишингизга боғлиқ.

Маънавиятни асраб қолишга ёрдам беринг!

«Шарқ юлдузи» меҳнат жамоаси ва жамоат кенгаши.

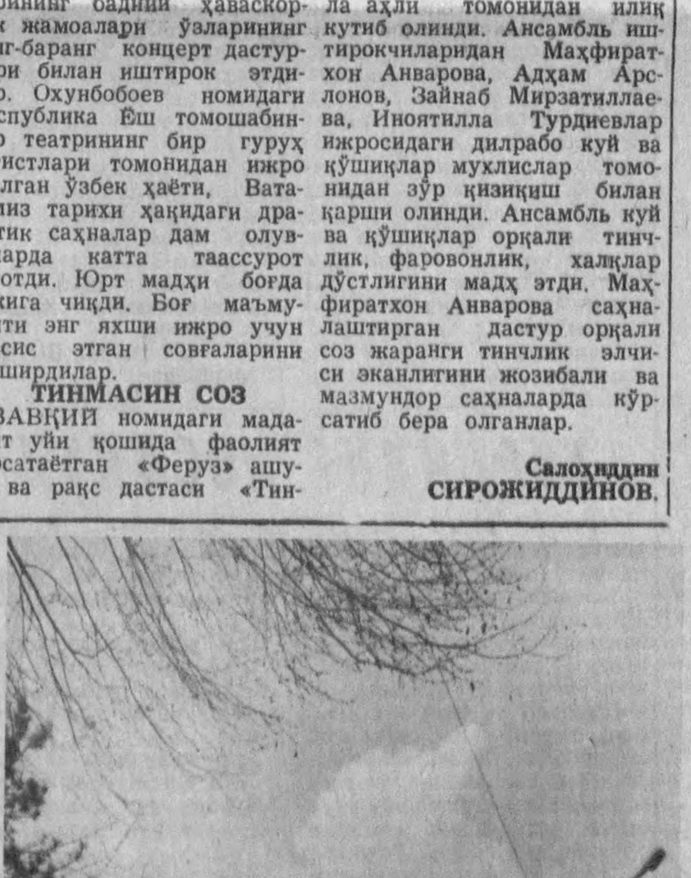

Шаҳримиз кўз оғушида.

Андрей Пишненко сурати.

КИЧКИНТОЙЛАР САБОҚ ОЛИШАДИ

БОЛАЛАРНИ боғча ёшидан иқтидорлиларини танлаб, уларнинг қобилиятини шакллантиришда тўгараклар муҳим аҳамиятга эга. Шу муносабат билан шаҳримизнинг кўпгина болалар боғчаларида турли тўгараклар ташкил қилинмоқда.

Янги ўқув йилидан бошлаб Шайхонтоҳур туманидаги «Эркжон» номли 507-болалар боғчасида ҳам бир неча тўгарак фаолият кўрсата бошлади. Булар «Жажжи мусаввир», инглиз тилини ўргатувчи, мусиқа, вокаль ҳамда рақс тўгаракларидир. Уларга боғчанинг юқори гуруҳ тарбияланувчилари қатнашадилар.

Машғулотлар ранг-баранг кўргазмаларга бой ва қизиқарли бўлгани учун болаларнинг ўрганишлари осон кечмоқда. Тўгарак машғулотларини республика Ўқувчилар саройидан бириктирилган ўқитувчилар олиб бормоқда.

— Тўгаракларни ташкил этишдан мақсад, — дейди болалар боғчасининг мудираси Мадина Набиева, — болаларни эстетик руҳда тарбиялаш ва тил ўргатишдир. Яқинда туман халқ таълими бўлими боғчамизга 6 та компьютер ўткаади. Бу компьютерларда болалар боғчанинг ўзида информатикадан сабоқ оладилар. Ҳозир уни жойлаштириш ишлари кетяпти. Ҳадемай бу тўгарагимиз ҳам ишга тушади.

Нодира СОБИРОВА.

Шу куннинг юмушлари

ЎРАЛАРДА САҚЛАГАН МАЪҚУЛ

ҲОЗИР айни томорқа хўжаликларида сабзавот маҳсулотлари пишиб етилган палла. Ҳамшаҳарларимиз ҳосилни қишга сақлаш учун тайёргарлик кўришяпти. Шу ўринда картошка, сабзи, турп, шолғом каби маҳсулотларни қай тартибда узоқ муддат сақлаш мумкин, деган саволнинг туғилиши табиий. Бунинг учун имконияти бор хонадонларда ўралардан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Маҳсулот йиғиштириб олингач, ҳовлининг бир чеккасидан, иложи борича, ёмғир ва қор сувлари халқоб бўлмайдиган жойдан ўра кавланади. Бунда у жуда чуқур бўлиб кетмаслиги, бўйи ҳамда эни сақланиши лозим бўлган маҳсулотнинг миқдорига мутаносиблиги таъминланиши зарур. Картошка, сабзи, турп ёки шолғом ўрага солингач, унинг устига юза қилиб, қуруқ ҳашак солинади. Бир томонидан қишда олиб туриш учун махсус тешикча қолдирилади. Шундан сўнг унинг устига яхшилаб, тупроқ тортиб қўйилади. Шундай қилинганда ўрадаги маҳсулотлар қиш фаслида яхши сақланади.

ТОК ШОХЛАРИНИ КЕСИШ

ТОК шохлари узум ҳосили узиб олингандан кейин, куз ва хазонрезги пайтида кесилгани маъқул. Бунда ток қувватли бўлади, узуми кўпаяди. Баҳорда ток кўклашидан аввал кесилса, токни заифлаштиради. Бунинг сабаби, кесилган токдан сув оқади ва совуқ унга тез таъсир қилади. Шуни ҳам эслатиб ўтиш зарурки, ток қирқилаётган куни ҳаво қуруқ, мўътадил ва мусаффо бўлиши лозим. Совуқ, ёмғир ва қиров тушган кунлари қирқилса, қирқилган шохларнинг кўпи нобуд бўлади. Шохларни узун қолдириш, келгуси йиллар ҳосилини кўзламай, фақат ҳозирги кунни ўйлаш демакдир.

Ток қирқиш, баъзиларнинг назарида оддий юмушдек туюлсада, аммо илм ва тажрибага муҳтож бўлган ҳунарталаб меҳнатдир. Бу борада маҳорат эгаллаган киши токнинг хили, катта-кичиклиги, шохларнинг кучи ва узун-қисқалигига қараб, шунга мос ҳолда иш тутади. Токни кесишга мўлжалланган арра ёки пичоқ ғоят ўткир бўлиши ва атайлаб, ток кесиш учун тайёрланган бўлмоғи зарур.

АЙНИ ШУДГОРЛАШ ВАҚТИ

КЎПЧИЛИК ҳамшаҳарларимиз шу кунларда бўшаган экин майдонларини шудгорлаб, келгуси йил ҳосилига пухта ҳозирлик кўришяпти. Шундай экан, ерни сифатли чопиш учун нималарга эътибор бериш зарур. Аввало, шуни таъкидлаш зарурки, шудгорлашдан аввал ерни маҳаллий ўғит билан озиқлантириш талаб этилади. Шундан сўнг имкони бўлса тракторда ҳайдалгани маъқул. Бунда биринчидан, ер чуқур ҳайдалса, бошқа томондан экинларга зарар етказадиган зараркунандалар механик таъсир остида нобуд бўлади. Агар томорқаларга трактор киргазишнинг иложи бўлмаса бундай ҳолда белкурак билан чопиш тавсия этилади. Чунки белкуракда тупроқ кетмонга нисбатан анча чуқур олинади. Шунга ҳам эътибор бериш лозимки, агар эрта баҳорда чопилган майдонга турли хил кўкатлар, редиска ёки эрта пишадиган бошқа экинлар экиладиган бўлса ер чопилгандан сўнг пешма-пеш эгатлар олиб қўйилиши зарур. Шундай қилинганда ердан нам кўтарилиши билан экин экишга имконият яратилади.

Мутахассислар маслаҳатлари асосида Саъдулла ШОДИЕВ тайёрлади.

ТУРПНИНГ ХОСИЯТИ

...ГАР йўтал бўлсанг ўшанга дори бўлгай — наф қилур.

Мана шу ажойиб сабзавотни етиштириб берган деҳқонларимизга раҳматки, серсув, нокдаккина турпдан кўп баҳраманд бўламиз. У «Марғилон турпи», «Олтиариқ турпи» каби янги номларни олди. Чунки Фарғона водийси ерларининг тупроғи ва суви турп етиштириш учун жуда мос келиб қолган. Ҳосили ҳам яхши. Тахирлиги ҳам, аччиқлиги ҳам мутлақо йўқ бўлиб, нозик эти сувликкина, картиллама, ширин бўлади. Пўчоғи яшил, эти оч яшил, ҳиди унча билинмайди. Аммо қирганда ва қирққанда бу ҳиди сезилади, уни совуқ сувга ботириб, сўнг ювиб юборилса бу ҳид йўқолиб кетади.

Бундай турпни еган киши ҳузур қилади. Фарғона водийсидан бошқа жойларга экилган турп негадир аччиқ таъм, тахир мазага эга бўлиб, эти ва сирти оқ, дағалроқ, ҳиди қўланса бўлади ва қишда иштаҳа қўзғатмайди.

Турпнинг турли мамлакатларда ўстириладиган турли навларининг таркиби ҳам турлича бўлади, албатта. Шулардан ўрта ҳисобда олиб қарасак: 86-87 фоиз сув, 1-1.5 фоиз ҳужайра моддаси, 1,5—2 фоиз оқсил, 0,5—1 фоизгача шакар моддалари, бирмунча минерал тузлар, микроэлементлардан эса йод ва кобальт бор. Жуда ёғли овқатлар билан ейилган турп аъзоларимизда модда алмашинувининг бузилишидан сақлайди. Бу неъматнинг ҳидли бўлиши унинг таркибида ифори мойлар борлигидан даракдир. Глюкозоидлар билан бирлашган ифор мойи турпнинг ўзига хос мазасини билдиради.

Гар саримсоқ пишириб
турп уруғи бирлан киши,
Еса буйрак тошидан бўлмас
анинг ҳеч ташвиши.

Ёки:

Ҳар кишининг оғзидан
сув оқибон дод айлагай,
Турпни туз билан қўшиб
есинки озод айлагай.

Абу Али ибн Синонинг «Тиб қонунлари» рисоласига мурожаат қилсак, унда аллома ёзади: «Турпнинг сиқиб олинган суви ва уруғининг ёғи қуроғдаги ел (бод)га жуда фойда қилади... Суви кўзга томизилса, тозалайди. Турпнинг қайнатилгани эски йўталга ва кўкракда тўпланган қуюқ қаймусга фойда беради. Турп овқатдан кейин ейилса, ични юмшатади».

Турпнинг хосияти жуда кўп. Унинг бошқа томонларини қадимги табиблардан Юсуф бин Муҳаммад Юсуфий ҳам синаб кўрган. У ўзининг «Яхши нарсаларнинг фойдалари» номли тиббий рисоласида бундай ёзади:

Турп есанг йўталга яхши
даводир,
Пешоб равон бўлар, кўз
эса равшан.
Белга куч-қувват ато
қилади,
Мум бўлсанг, гўёки
бўласан оҳан.

В. МАЖИТОВ,
Собир Раҳимов туманидаги 100-махсус мактабнинг биология ўқитувчиси.

Илғор тажриба минбари

РЕЖАЛИ ИШ — ЖЎЯЛИ ИШ

ШАҲАР хонадонларидаги томорқаларга, мактаб, боғчалардаги ҳеч нарса экилмай ётадиган майдонларга кўкат, сабзавот, турли хил мевали дарахтларнинг ниҳолларини экиб, боғ яратиб, имкони борича улардан фойдалансак, ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида ҳар томонлама мақсадга мувофиқ бўлади. Кези келганда шуни айтиш зарурки, томорқада бажариладиган юмушларни режа асосида амалга оширсаккина, кўзланган натижага эришишимиз мумкин.

Менинг касбим муаллимлик. Аммо ўзим деҳқон ва боғбоннинг фарзандиман. Шунинг учун бўлса керак, ҳовлимиздан ҳар йили яхшигина фойдаланаман. Ҳовли ўртасидан уёқ-буёққа ўтиб туриш учун 12—13 метр узунасига йўлка қилинган. Унинг бир томонига эгат олиб 20 туп атиргул эканмиз. Куз келиши билан атиргулдан бир қарич қолдириб кесилади, ости эса юмшатилади. Ниҳол ёнларига, ораларига саримсоқпиёз, ариқнинг иккинчи бетига нўшпиёз экиб, устига маҳаллий ўғит сепиб қўямиз. Кўкатлардан қиши билан фойдаланиб, пиёзни май ойида кавлаб олиб, егуликка ишлатамиз.

Ариққа туташган ер тўрт қисмга бўлиниб, кузда яхшилаб чопилади. Эрта баҳорда маҳаллий ўғит билан озиқлантирилиб, укроп, кашнич, барра пиёз, петрушка сепилади, атрофига бақлажон экилади. Ҳовлининг ўртасидан ўтган йўлканинг бошқа томони ҳам кузда чопилиб, тайёрлаб қўйилади. Баҳор келиши билан узун ариқ олиб, редиска сепамиз, қолган қисмига эртаги помидордан экилади. Редиска экилгандан кейиң истеъмол қилингач, бўшаган ерларга болгар қалампири экиб борилади. Редиска тугаши билан болгар қалампири ниҳолларини яхшилаб чопиб, гўнглаб қўйилади. Помидор ҳам шундай пишиб, етила бошлашдан узиб ейилади, орасига шолғом, турп ўтқазилади.

Ҳозир ҳовлимизда болгар қалампири етилган. Шолғом, турплар ҳам пишай деб қолди. Ёзи билан ҳеч қандай кўкат сотиб олмаймиз. Помидор, болгар қалампирини истеъмол қилиб, қолганини тузлаб ҳам оламиз.

Ҳовлимизда меваларнинг ҳамма туридан бор. Улар остидаги кўкатлар, сабзавотларга соя бермаслиги учун дарахтларни баландроқ қилиб ўстириб, сўнг шакл берганмиз. Меваларнинг ҳосилини ҳам ёзи билан тўйиб еб, ортиқчасини қишга мураббо ва шарбат тайёрлаб оламиз.

Ҳозирги кунда экинлардан бўшаган майдонларни пешма-пеш шудгорлаб, келгуси йил мавсумига пухта ҳозирлик кўряпмиз.

Фахриддин НУРИДДИНОВ,
меҳнат фахрийси.

Томорқадаги мевали дарахтларга ўз вақтида ишлов бериб парваришланса ана шундай мўл-кўл ҳосил етиштириш мумкин.

Тадбиркорликда гап кўп

РЎЗҒОРГА ФОЙДАСИ КАТТА

Куз келиб, кунлар бирмунча салқин бўлиб қолди. Ойнинг бошларида ёғиб ўтган ёмғир деҳқонларни шоshириб қўйди. Улар учун ғаниmат кунлар бошланди. Бутун эътибор етиштирилган ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олишга қаратилди. Бу давр ҳамшаҳарларимиз учун ҳам масъулиятли дамга айланди. Айни пайтда аксарият томорқаси бор хонадонларда йиғиш-териш ишлари қизиган. Кимдир картошка кавлаган, кимдир помидор, болғар қалампири, бодрингни бозорга олиб чиққан, бошқа биров қишда маҳсулот сақлаш учун жой ҳозирлаган. Хуллас, ҳамма ўз юмушлари билан банд. Қайси бир хонадонда бўлманг, қишга тайёргарликнинг устидан чиқасиз.

Биз Ҳамза туманидаги Юнусов номли маҳаллада истиқомат қилувчи Рустам Абдуллаевларнинг хонадонига борганимизда оила аъзолари ерёнғоқни йиғиштириб олишаётган экан. Хонадон соҳибини суҳбатга тортдик.

— Экинлардан бўшаган ерни шудгорлаб қўйибсизларми!

— Ҳа, яқинда бўлган совуқдан кейин помидор, қалампир кўчатларини кўчириб ташладим. Чунки энди улар яхши қизармаяпти. Қизарса ҳам, мазаси бўлмайди.

— Меваси билан кўчириб ташладингизми!

— Ҳа, помидорнинг ғўрасини териб олиб кастрюлькаларга тузлаб қўйдик. Қишда истеъмол қилинади.

— Яна нималар етиштирдингиз!

— Чамаси беш метр келадиган жойга ерёнғоқ эккандик. Ҳосили ўзимизга етади. Унинг ёнида картошка бор эди. Ҳосили майда, лекин чўғи чакки эмас. Бодрингни кўриб турибсиз, бор-йўғи 6—7 тупу, ҳар куни териб оламиз. Ҳатто келинойингиз тузлама ҳам қилди. Булардан ташқари бақлажон экканмиз, ҳар куни овқатга ишлатилади. Қолган жойга маккажўхори эккандик поясини ўриб олдик. Қуритиб, чордоққа босиб қўйдик. Иккита қўйимиз бор. Ўтни қишда уларга берамиз. Ерни эса экишга тайёрладик. Бу ерга келгуси йил учун саримсоқ пиёз билан пиёз экиб қўймоқчимиз.

Хонадон бекаси Шарофат ая қуёш нури тушадиган жойга чойшаб ёзиб райҳон баргларини ёярди.

— Райҳоннинг барглари-и қуритиб кейин туйиб оламиз. Қишда ҳам пиширилган таомлар хуштаъм бўлади, — деди Рустам ака.

— Ҳосилни қаерда сақлайсизлар!

— Яшикларга солиб чордоққа олиб чиқиб қўямиз.

— Гулларчи! Ҳовлингизда гул кўп экан...

— Гулларнинг ҳар йили экиладигани ҳозир уруғ туккан. Ойим уруғини териб оляпти. Очилиб турибди, райҳонларнинг қаторида. Совуқ тушса уларни суғуриб ташлаймиз. Атиргулни бўлса шохларини калта-калта қилиб қирқиб қўямиз. Агар совуқ қаттиқроқ келса, устини тупроқ билан беркитамиз. Узумимиз эртанги. Барглари ҳовлига салқин бериб турганди. Кеча сидириб ташладим. Энди қирқиш, ҳадемай ерга кўмиш керак.

— Ёзда бозордан нималар сотиб олдингиз, яъни томорқанинг рўзғорга фойдаси бўлдими!

— Албатта, бир қарич ерни ҳам парвариш қилиб, яхшигина ҳосил олиш мумкин. Ўзимиздан мисол, шу жой уч сотих бўлгани билан икки марта ҳосил олдик. Бодринг, помидор, икки-уч хил кўкатлар, ерёнғоқ, бақлажон, болгар қалампири, картошка, пиёз, ҳатто кафтдеккина жойга қизларим учун ўсма, хиналар ҳам эккандим. Ёз бўйи бозордан фақат сабзи, карам, картошка сотиб олдик холос. Қишга ҳар хил тузламалар ҳам қилдик. Томорқанинг рўзғорга фойдали томони кўп. Бундан ташқари, кўчадан кирган одамга кўкариб турган ҳовли-жой бошқача кўринади.

Рустам ака ҳақ гапни айтдилар. Ерга қанчалик меҳр берилса у инсондан ўз марҳаматини аямайди. Буни томорқаси бўлган ҳар бир киши яхши билади.

Назира ҚУРБОН қизи.

Куз неъматлари

ШУНЧАЛАР ШИФОЛИКИ...

БЕҲИНИНГ шифобахшлиги қадим замондан маълум. Унинг таркибида қанд, олма, узум, лимон кислоталари, эфир мойлари, темир, мис, кальций тузлари мавжуд. Халқ табобатида беҳи мевасининг шарбати астма, юрак, сариқ, ҳиқичоқ, қорин оғриғи, дизентерия касалликларини даволашган. Бундан ташқари беҳидан бедармонлик, камқонлик, йўтал, меъда, жигар ва буйрак касалликларини даволашда ҳам фойдаланилган.

Абу Али ибн Сино беҳи мевасидан тайёрланган дамламани дизентерия, йўғон ичакнинг яллиғланишини даволашда, беҳи шираси билан қон тупуриш ва қайт қилишни тўхтатишда, чанқоқ ҳамда мия оғриғини қолдиришда ишлатган. Беҳи уруғидан дори-дармонлар тайёрлаб ўпка ва нафас йўли касалликларини даволаган.

Халқ табобатида беҳи уруғи билан узум шарбатининг қайнатмаси камқонликда, ичбуруғда бавосил қасалликларини даволашда яхши таъсир қилади. Замонавий тиббиётда беҳи уруғидан тайёрланган қайнатма кўз оғриганда, қабзиятда, юқори нафас йўллари шамоллаганда даво сифатида ишлатилади.

Мурод РАҲИМОВ.

Сўраган эдингиз...

ДАРАХТНИ КЎЧИРИБ ЎТҚАЗИШ

● Ҳурматли таҳририят! Томорқамизда экилганига икки-уч йил бўлган мева дарахтлари бор. Уларни бошқа жойга кўчириб ўтқазмоқчи эдик. Аммо қуриб қолишидан қўрқаяпмиз. Бунинг иложи борми?

Собир Ғозиев,
«Қўйлиқ—1» даҳасида яшовчи меҳнат кексаси.

МУШТАРИЙМИЗНИНГ илтимосини инобатга олиб, манбаларда келтирилган мутахассис маслаҳатини эътиборингизга ҳавола этяпмиз. Катта дарахтни бир жойдан иккинчи жойга кўчириб ўтқазишнинг йўли шундаки, аввало дарахтни ўтқазмоқчи бўлган жойда унинг катта-кичиклигига мос бўлган чуқурлик кавланади. Дарахтнинг баъзи томирлари ерда судралиб, синиб қолмаслиги учун кесиб қўйилади. Кўтариб олиб келинади ва чуқурга солинади. Аммо аввалги жойда турганда шохлари шарқ томонга қараган бўлса, бу ерда ҳам шарққа, ғарб томонга қараган бўлса ғарбга қараган бўлишига эътибор бериш, шу қиёсда томир ва шохлар бир-бирига ўралашиб қолган бўлса уларни ҳам тўғрилаш мумкин. Чуқурга бироз гўнг солинади ва чуқурдан чиққан тупроқни яна қайтариб ўзига солинади. Дарахтнинг баландлигига қараб, шамол қимирлатиб юбормаслиги ва томирлари очилиб қолмаслиги учун уч томондан учта тирговуч қўйилади. Сўнг унинг ўқ томирига яқин ерга сув тўла челак қўйилади ва остини оз-оздан сув сизилиб чиқадиган даражада тешилади. Челакда сув камайгач яна тўлдириб қўйилади ва икки ойгача шундай қилинади. Шундан кейин илгари қандай сув ичган бўлса шу тартибда суғорилаверади.

Шавкат САЪДИЕВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

РЕСПУБЛИКА ТИКУВЧИЛИК САНОАТ АССОРТИМЕНТИ ВА МОДАЛАР МАРКАЗИ

формали кийим-бошларнинг турли хил намуналарини ишлаб чиқариш ва техникавий ҳужжатларни тузиш учун корхоналар ва ташкилотлардан буюртмалар қабул қилади, намунавий эталонлар ва махсус андаза (лекало)ларни беради.

Модалар маркази тикувчилик тармоғини моделлаштириш, лойиҳалаш ва технология масалалари бўйича мутахассисларга маслаҳатлар беради.

БИЗ СИЗЛАРГА МОДЕЛЛАРНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА ЖОРИЙ ЭТИШ, ХОМ АШЁ ТАНЛАШ, ТАЙЁР КИЙИМЛАР ИШЛАБ ЧИҚАРИШДА ЁРДАМ КЎРСАТАМИЗ.

Модалар театрида мунтазам равишда намойиш қилинаётган кўрсатувларда Сиз Модалар Марказининг муаллифлар жамоаси томонидан яратилган мавсум моделлари коллекцияси билан танишишингиз мумкин.

МОДАЛАР МАРКАЗИ — МИНТАҚАМИЗДАГИ АСОСИЙ МОДА ЯЛОВБАРДОРИДИР.

Рассомларнинг янги таклифлари ва ишланмаларида табиий ипак газламаларга устунлик берилган. Шифон ва крепдешиндан тикилган комплектлар ва костюмлар, кўйлаклар, блузкалар ва сарафанлар «ЎЗБЕКИСТОН» фирмали савдо бирлашмасига қарашли дўконларнинг тижорат бўлимларида, шунингдек, Сапёрлар майдони, 25-уйдаги ДЎКОН-САЛОНДА сотилмоқда.

БИЗ СИЗ БИЛАН ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШГА ТАЙЁРМИЗ!

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Сапёрлар майдони, 25-уй.

Телефонлар: 56-09-08, 56-05-25.

"Шарқ"

нашриёт-матбаа концерни

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ЛИФТЛАР БЎЙИЧА электрмеханиклар,
газ-электр пайвандчилар,
электрчилар,
сантехниклар,
ҳовли супурувчилар.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Буюк Турон кўчаси, 41-уй, ходимлар бўлими.

«ТУРКИСТОН—1» КИЧИК КОРХОНАСИ

«Главташкентстрой» тизимида камида уч йиллик иш тажрибасига эга бўлган тажрибали иш бошқарувчиларни

кўп ҳақ тўланадиган ишга

ТАНЛОВ АСОСИДА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Юнусобод даҳаси, 3-мавзе, Муродов кўчаси, 9-уй (83, 67, 167-автобуслар, 25, 26-троллейбусларнинг «5-болалар шифохонаси» бекати). Телефон — 21-44-35 (қурилиш майдончаси).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги

ИЖТИМОИЙ СУҒУРТА ЖАМҒАРМАСИ

иқтисодчилар,
молиячилар,
ҳисобчи-тафтишчиларни

ДОИМИЙ ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ФУҚАРОЛАР ТАНЛОВ АСОСИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Танловда юқорида баён қилинган ихтисослик бўйича камида 5 йил иш стажига эга бўлган шахслар қатнашиши мумкин.

Манзилгоҳ: Тошкент шаҳри, Беруний кўчаси, 12 (метронинг «Беруний» бекати).

Маълумот олиш учун телефонлар: 49-48-76, 49-48-77, 46-96-07.

ҚОРХОНА

доимий ишлаш учун

енгил автомашинага эга шахсларни

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

50 та автомашина бензин билан таъминланади.

Манзилимиз: Фарҳод кўчаси, 21 «А» уй, 4-қават, 10-хона («Балиқчилик» концерни биноси). Телефон — 76-47-68.

«Тошкентвино» комбинати меҳнаткашлар жамоаси корхонанинг цех раҳбари А. Ш. Қодировга қизи

ЗУЛФИЯНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитетида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Ҳажми — 2 босма табоқ.
Офсет. Қоғоз бичими А—2
Нашр кўрсаткичи 64690.

■ Босмага бериш вақти 11.30

■ Босмага берилди 11.30.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Буюртма Г—588. 17.229 нусхада.